 EDICIA SLOVO

PUTOVNÉ
PIESNE

Title	Putovne Piesne / Songs of a Wanderer
Author	Sprinc, Mikulas and Karol Strmen
Date	1950
Place	Scranton, Pennsylvania
Publisher	Obrana Press, Inc

185 p, index

This is a book of poetry composed by the two authors. In Slovak.

★ EDÍCIA
★
S
SLOVO ★

PUTOVNÉ PIESNE

Mikuláša Šprinca

a

Karola Strmeňa

OBRANA PRESS, Inc., SCRANTON, PA.

Printed in the United States of America
By the Obrana Press, Inc., Scranton, Pa.
Bound by the Haddon Craftsmen, Inc., Scranton, Pa.

Vlasť. Prečo vlasť?

Ako dnes cítiš s hrôzou, že si mal závratne rád, že s nežnosťou si pozeral na prvé kvety . . .

Ľahko, nadpozemsky ľahko byť vtákom, hniezdom, ktoré dlho čakalo, ťažko však nosiť úplnejšie bytie, keď vidíš prázdne oslnené azúry.

K. STRMEŇ.

obsah

MIKULÁŠ ŠPRINC: VINOHRAD

Padajú hlavy

Vinohrad

Orion

Jedno leto

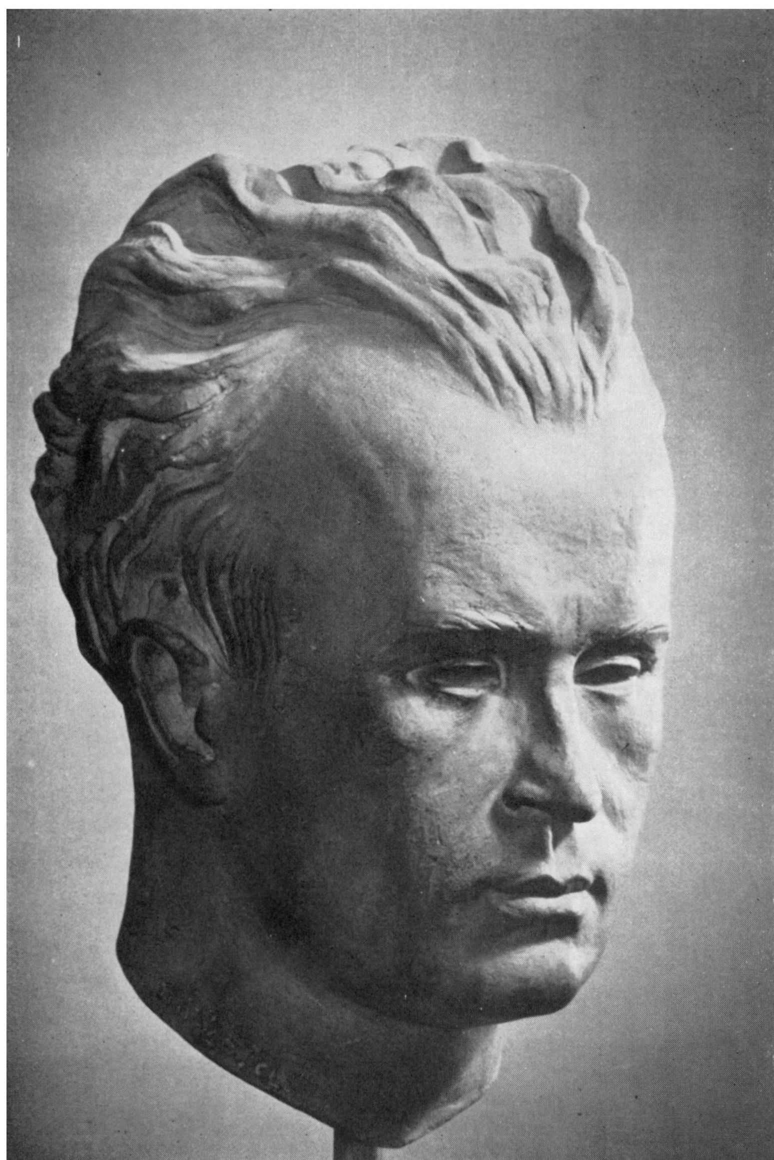
KAROL STRMEŇ:
STRIEBORNÁ LEGENDA

Strieborná legenda

S menom na črepine

MIKULÁŠ ŠPRINC

VINOHRAD

Ugo Graziotti: Básnik Mikuláš Šprinc
(terracotta, 1949)

PADAJÚ HLAVY

PADAJÚ HLAVY

Jak borovice na horách
padajú živé ľudské hlavy
za teba drahá, rodná zem,
za rubín tvojej nesmrteľnej slávy;

za to, že mala si raz odvahu
pod voľným slnkom kráčať,
že deti tvoje spievaly
jak kŕdle mladých vtáčat;

že meno tvoje tupené sa skvelo
jak v rozčerení zôr sa blyští štít,
keď máj ti sadal na čelo
a vôľa tvoja ako dynamit
štiepala panciere.

V žalároch hnije tvoja mlaď
a na jej prsia vypaľujú kríž:
takto nás učia zabúdať.
No ty to dneska netajíš,
vzpínajúc srdce svoje k svetlám,
a hoc na hrdle spočíva ti srp,
vieš cestu k svojim spodným žriedlam,
a ponad cudzie skrvavené prápory
tvoj vzdor sa dvíha v hneve partizána,
keď v noci nesie tvoje právo na hory.

Padajú hlavy na nádvoriach väzníc
a rána pijú tvoju sladkú krv.
Zem slovenská, ty láska moja zúfalá,
ďaleko tuná v dyme komínov
čuť spevy tvojich spustošených viníc
a úzkosť tvoju, ktorá stále spievala
do rytmu mojich emigrantských krokov.

Poľujú na nás ako na zver, na kmínov,
ale ty žiješ, kvitneš denne v našej láske,
ty stokrát krásna v smútku svojich okov,
nateraz sen náš pochovaný za živa.

No tvoja smrť je iba zdanlivá,
bo Ježiš Kristus, Vládca Slobody a Práva,
ťa vezme za ruku jak Jairovu dcéru,
a jazvy zbelejú jak veľkonočná sláva,
ty, ktorá bojuješ za veľkú svätú vieru.

MUČENÝM SLOVENSKÝM ŠTUDENTOM

Železo lásku nezlomí
a kati vaši vraždia márne;
nad zemou vanie Boží Duch
a večer chodí do mučiarne.

Pozri si prsia, mladý kamarát,
škvrčala včera tvoja koža;
možno, že zajtra dodýchaš,
no pravdu s tebou pod zem nepoložia.

Padli z vás stovky, tisíce,
a Boh vie, koľkí ešte padnú;
ak nik, tak vietor vyspieva
hrdinskosť vašu bezpríkladnú.

Vzpiera sa mladosť vaša hrdo
a súdruhovia kynožia vás márne;
bo miluje vás Boží Duch
a veje ku vám do mučiarne.

Za Boha, za štát, za právo
trhajú vaše plnokrvné svaly;
krv strieka vrahom do tvári
a srdcia vaše tvrdnú ako skaly.

Vzpína sa hruď a svierajú sa päste,
dnes láska k rodu—to je vaša vina;
s poslednou silou zatni zuby,
už v diaľke hučí guľomet a mína.

ĽUDOVODEMOKRATICKÁ

I vy spievate, ale dosveta,
spev je vec vpravde nevinná:
čo biele je, to biele je
a červená je lacná malina.
Koho Boh raní slepotou,
nič mu už nehovorí farba;
komolí slová ako papagáj
a ruka mu ich čarbe.

Všetko sa stalo červeným,
vody a hviezdy, chlieb i sad,
spustlo vám srdce ako Sahara,
poriadnu báseň nevie napísať.
Ohlušujete samých seba,
tlampáč je inšpirácia.
Jak ryba na brehu
je bez slobody básnik;
na hanbu múzam
a terčom posmechu.

Červená, červená a jalová:
Štítnický, Rak a Bendová.

STRATENÁ OÁZA

Ach, všetko prijať za teba z rúk osudu a zla,
ísť svetom bez cieľa jak idú chladné vetry;
môj stesk si večer v tvojich lesoch ustiela,
však ty si vždycky ďalej v každom kilometri.

Padajú listy, padajú, a to už jeseň druhá;
sberačky idú z viníc v Modre, v Bratislave,
kým pri jazere Erie kriesim svojho ducha
a blesky vzdoru križujú mi v hlave.

"Ej, už sa na tej hore lístie červeneje,"
zo zeme mojej rastú čiernesivé mohyly;
preráža smútok ako plameň cez nádeje,
spravili z bratov otrokov, ale tých hrdých zabili.

Ďaleko, ďaleko, a predsa v láske blízko,
stratená oáza, čo vábiš v mojej púšti;
no prístup k tebe stráži čierne psisko,
kosák a kladivo mu dali do čeľustí.

Neprídem domov, neplač, drahá mať!
Zarastie krovím, trávou rodný prah;
budem tu s vrahom vaším bojovať
a teba stretnem u Boha a na hviezdach.

Ďaleko, ďaleko, a predsa v láske blízko,
na bledom čele cítim baršún tvojich líc,
a v noci zase padať slzy na ohnisko
jak húfy bielo rozpálených vlasatíc.

BRIEŽDENIE

To šeré novembrové ráno,
keď v prvom snehu počína sa brieždiť,
keď nieto stôp, len matný odraz hviezd
pod nohami sa svíja.
Ach, hviezdy pod nohami
a lásky, ktoré tejto noci padly
a smútky našich matiek ďaleko,
zúfalstvá väzňov, biely končiar hladu,
skučanie nervov strhaných a tma,
tma v póroch tvojej bytosti:
ten závrat z toho, čo sa nevráti.
Ó, lampa osudu a sliepňajúci knot,
zastokni mi ho hlbšie do srdca.

Z každého atomu sa kvapka vyroní,
bolesti kvapka, rovnováha chvíľ.
Keď kladieš ťažko nohy do snehu,
ty, srdce, s cesty neodchýľ
a zastaň
pod stromami bielymi a načúvaj,
jak ľahko nesú ťarchu svojho osudu.
Ale my! Ale my!
Nám sa to všetko ináč zhraničí;
na naše chrbty neprilieha
osudu nášho ani jedno sedlo.
Priekom sa stavia všetko na srdce;
ako i toto novembrové ráno,
keď sneh sa topí v stupajoch
pod páľou nervov, mozgu, srdca.
Bliká jak svetlo rádiovej veže;
vysiela, mlčí, vysiela a hrá.
Ide sa.
Padajú hviezdy na stupaje.
Nad mestom vecheť ohnivý
jak zapálená hriva Pegasa:
to srdce moje tulácke!
Pod ním je zem a nad ním
mlčanlivé nebesá.

DONBAS

Prach čierny sadá na pery,
čierna je jeho príchuť
a srdce sa s tým usmieri,
že nám tu treba zhynúť.

Už miesto krvi koluje
v nás iba hlad a zima,
kým smrť nám nádej maľuje
poslednú medzi ostatnýma.

V uholných baniach v Donbase
o vlasti spieva hustý prach,
kde Slovák sníva o kráse
v podzemných ruských temnotách.

Prečo sme tuná, Kriste Pane,
a kto nás tuná vraždí?
Čakáme skrehlí na svitanie
len v trestaneckom plášti.

Prach čierny sadá na pery,
čierna je jeho príchuť
a srdce sa s tým usmieri,
že nám tu treba zhynúť.

Zahvízdal vietor nad štôlňou,
dnes zase padli mŕtvi traja;
ich smútok prešiel do ohňov
a odkaz pomsty do rodného kraja.

Jak psov nás zajtra zahrabú,
žalmy nám budú spievať vtáky;
nad našou smrťou zaplačú
len ťažké ruské mraky.

Na srdce sadá čierny prach,
Ježišu Kriste, krivdy naše pomsti;
po lícach našich steká strach,
my, vydedenci ľudskej dôstojnosti.

Ach, bez nás prídu kvety na jablone
a doma smútkom zvädnú naše ženy;
keď jar zas bude vydychovať vône,
budeme vrahom všetci premožení.

Vy, ktorí v Paríži dnes budujete mier
a davy pozdravíte s víťazného voza,
hľaďte na peny našich pier,
jak žaluje v nich zúfalstvo a hrôza.

NENAHRADITEĽNÁ

Ťažko ťa bolo nemilovať strašne
a mladosť tvoju v strapcoch vinohradu,
keď lúky voňaly a v miliónoch tvarov
tvoj život vrel, jak v rozblčaní vášne
prepuká sila z priepadliska hladu
a naplniť chce to, čo prázdnym nechal život:
to právo splnu, právo vlastnej podoby.
Dnes prikrývaš tých, ktorí padli za teba
a ruže svoje rozsypávaš na hroby.

Vyrval som vlastné srdce z tvojich pŕs
—mali sme iba jedno v láske spoločné—,
lež keď ho nesiem trasúce sa v rukách,

stesk preniká ma ako zima skrz-naskrz,
a keď sa spustia na zem tiene polnočné,
si stále pri mne, žeravá jak cit,
jak samota pri Božích mukách
a prázdno, ktoré nemôže sa naplniť.

Na všetkých cestách dujú vetry divé
—ďaleko skrytosť tvojich tmavých údolí—
a každý suchý list, čo zachytí mi líce,
páli jak iskra kruto, opravdive.
A žiale dozrú ako klasy na poli,
ponúkajúc ti plné makovice
horkosti a sĺz, ktoré s tvojich hviezd
padly a rastú s koreňami v tebe
na kraji mojich emigrantských ciest.

KÝM JEDEN BUDE TRPIEŤ Z VÁS

Kým jeden bude trpieť z vás,
bude to bolesť moja,
tŕň môjho nepokoja:
osamotený hlas
zakričí silne, zas a zas,
hlas hĺbky, ktorá dýcha,
ktorá má právo byť,
v ktorej sa vlní ozvena
spravodlivosti. A nie pýcha
samotárskeho básnika.
Na ranu peru priložiť:
bolesť je hodná úcty.

Svet je jak stará kalika,
platia v ňom už len tucty:
slová a slová, biedny prach.
Najmä tu, a najmä tam
slobodne rečnia blázni:
a to sa hádže hrach
na múr, kde ako prenáramný klam
blahobytne si visia vavríny.
Povinnosť, básnik: Žasni!
Ak nie, máš spočítané hodiny.
Ale aj tuná nad pohodlie
vznáša sa hlas, tvoj bronie
a žiari do mlák
jak oko orlie.
Nie inak. Tak.

BÁSNIKOVI VO VLASTI

Kým ty si doma ostal samotárom,
ja držím meč tu za voľnejší zajtrajšok,
stínajúc hlavy nerestiam a svárom
a brániac farby tvojej domoviny:
tú česť, čo padne všetkým malým—
veľkosti krásny dôvažok.

Lež ty len spievaj, spievaj oddane,
čo napokon nám ešte ostáva?
Ty básnik ticha, pokory a hôr,
hlásajúc všetkých vecí sbratanie.
Bo cítiš, ako prší v rannej rose únava

a boží prst sa v ohni kladie na obzor.
Videl som mestá, veže, kraje, moria;
na slaných brehoch jedol som chlieb s pieskom
a smysly moje, v ktorých túžby nedohoria,
jak deti sicílske sa preháňaly s vreskom
po šírych pláňach skúsenosti novej
s pečaťou sĺz a krásy rubínovej.

To všetko videl som a žil aj za teba,
prekliaty stokrát pánmi rodných hrobov.
Zo srdca ostala len prázdna pahreba
a pod ňou láska strašná, mučivá,
čo chodí sa mi dívať večer do oblokov:
vlasť moja, pochovaná zaživa.

Môj prúd tak hladko neuplynie
jak slohy tvoje, sýte vôňou domova.
No cit môj ako zeleň v rozmaríne
cez všetky roky nehatene dužie;
a srdce moje iskrí ako nákova,
hoc slza padá, padá do kaluže,

kde stojí vlasť a hrdlo ešte slobodné
zastreto spieva, kričí úzkosť bytostnú,
kým spoločný vrah ti ho prebodne
krivákom pomsty, ktorá z pekla vyviera.
Spievaj len, básnik, spevy putá rozotnú
a hanbu vášho červeného panciera.

Twin Lakes, 3. augusta 1947

DNES

Neústup z boja, Slovensko, drž si slávu;
čo vzácne v tebe — nesmrteľné je.
Boh zmení farbu tvoju popolavú
na bielu žiaru večnej nádeje.

Víťazstvo patrí tým, čo držia
jak smreky tvoje nápor zlosti;
nie je to búrka posledná, ni prvšia,
zúriaca zavše v časoch nevoľnosti.

Schúlené v sebe ako srdný jež,
nachádzaš samo sebe v chráme;
len tvrdé buď a zvučné ako spiež,
my vyhnanci ťa nikdy nepredáme.

Čo s nami bude, to je vedľajšie.
Ak padneme, to bude tvoja chvála,
a naša krv jak zore raňajšie,
ktoré noc dlhá tebe darovala.

Nepokoj náš a naša istota,
najkrajšia náplň našich snov;
červený kat sa chechotá —
pán šibeníc a povrazov.

Ale ty stoj a ruky k Bohu slož,
križ prezidentov obojručne drž;
kráľovstvo svoje rozprestiera lož,
no mračná sú už zrelé na prietrž.

Lebo aj tebe príde vykúpenie
zpod jarma krutých vladykov,
keď raz za tvoje strašné pokorenie
hovoriť bude železo a kov.

SLOVENSKO MOJE

I.

Začali lámať skošatenú korunu,
nádheru vnútra, otvorenú srdciam hviezd:
to pole letné s belasými nevädzami,
kde pásik ľanu máva na tisíce očí,
a kde sa nebo spúšťa do úžľabín ciest,
jak keby spočinúť si chcelo medzi nami.

Povedzte, žnice, čo ste vyšly zrána
so srpom citu vyznať ľúbosť zemi,
či nestrely ste našu lásku žhavú,
čo na ramenách niesla bolesť Pána
a sadala si pod topoľom v tieni,
do dlaní tvár si kryjúc popolavú?

Začali lámať skošatenú korunu,
konáre v kvete poznášali na kopy,
zem dobrá pije mlčky slzy kvetné:
len tá ich pieseň ako vtáča z konopí
vzniesla sa, vzlyká, ševelí a krúži
jak vzdych, keď kráse v smrti uniká,
poslednú rozkoš cíti z toho, že tu bol,
a nežne ako motýľ na prášnikoch ruží
spočinie v Bohu celkom zmenený.

Požehnaj, Pane, tieto premeny,
ovocie múk, čo takto dozrely
i nalialy sa silou vnútornou.
Nepremeň všetky lúče na strely,
zem tá sa bráni láskou úpornou,
a hoc z nej bude iba okyptený kmeň,
až jedna z tvojich jarí zase príde,
zažne sa v kvetoch ako pochodeň.

II.

Berú mu všetko, čo mu možno vziať,
čo staročia tu naskladaly v ťažkom toku,
stekajúc ako rajské rieky s štyroch strán.
Dobrý bol zemiak, kvitla v lete bujná vňať;
keď časy chcely, išiel ľud ten do útoku
a bil ho Avar, bil ho Turek, bil ho vicišpán.

Kým jedny hlavy padly, rástly zatiaľ druhé
jak na jeseň, keď bujnie hustá mládza
z tajomnej vône zkoseného sena.
Vystreté farby dolín jagaly sa v dúhe
a ako vzdorná, nerozborná hrádza
chránily slávu slovenského mena.

Ako by boly prišly plodné búrky Turíc,
svet boží srástal s prirodzeným dovedna
a v klenbách katedrál sa vracal k Bohu zpäť.
Dar života a šťastia prúdil stále z viníc
a palác prezidentov a či chatrč posledná —
všetko to bolo čisté ako poľný kvet.

Jak vznešene sa stvárnil tejto zeme duch,
k výškam sa dvíhal, posolstvá ich sial
do brázdy žírnej, do skál, do svahov.
Chvela sa zem tá, keď ju kypril pluh,
a jako víťaz vyšla doposiaľ
z bolestí, krútňav, sĺz a zápasov.

Hrdinské srdce chcú jej teraz vymeniť,
to írečité, čisté žriedlo síl,
za talafatky, lacné perly jarmočné.
Hodiny bijú doma chmúrne polnočné:
jak keby vrah chcel prsník matky poškvrniť,
z ktorého predtým mlieko lásky pil.

III.

Kto osud svoj jak unavenú hlavu složil do lona
Boha a pokorne i odovzdane mlčať vie;
kto ako lístok otvoril sa k slnkám jagavým,
kto neškriepi sa, ale jeho slovo ako poklona
sa dvíha s perí, ľahko brázdiac povetrie
až k trónom ticha, kde sa bolesť javí ako dym
z pahrebísk, kde žiaľ zhára — pozemskosti zvyšok,
chvejúc sa zradne ako oči divých líšok.

Tak mlčí moja rodná zem, ako keby zmárala,
jak keby nové horstvá z vnútra sa jej kopily,
jak keby anjel Zhubca kráčal po nej zvečera
a čierne vejky smrti vešal na veže a na bralá;
jak vojak v zúfalstve, keď nedostáva posily,
zbraň k lícu tisne, trápi sa a biedne zožiera:
ach, nádej treba mať jak svetlosivé Tatry!

V samote každý ku sebe sa neodvratne vráti,
lásku a bolesť, úzkosť, hrôzu nesúc ako kvety poľné
vo váze srdca, ktoré neobzerá sa už zpiatky,
ale jak dobrá, nežná, nesmrteľná mati
cez rumoviská časov kráča vyrovnane, voľne;
a hoc aj nad hrobami, slávi sviatky
víťazstva nad tým, čo zlé bolo, tragické a zradné:
bo bez nehody prešlo smútku stráže zadné.

Zem moja ako veľká tmavá, zrelá slnečnica
nad pole hlavu skláňa, keď zhasína deň.
Pritvára sa jej smutná čierna mihalnica,
len ruky si jak umučená svätá skríži
a prúdia slzy ako prudká horká povodeň:
sype sa veľká, tmavá, zrelá slnečnica,
jak keby perly striasala si tanečnica.

MATKY EMIGRANTOV

Jak noci bez snov smutné sú ich dni
a na ich konci západ slnka bez radosti;
červ žiaľu rozožiera silu v tvrdom pni,
hyeny v cintorínoch obhrýzajú kosti.

Pod oknom večer čujú, ako kráča ktosi:
azda to budú jeho unavené kroky.
Ráno len slza zaperlí sa v kvapkách rosy
a starý žiaľ sa vráti pod obloky.

Nebolo kedy podať ruku mame,
prestrihol osud kruto našej lásky niť.
Tak smutne idú dejstvá v tejto dráme,
keď pod hviezdami niet, kde hlavu položiť.

Veď ktosi písal: Prídu, vraj, už čoskoro;
na jar, keď chabzda bude voňať pri potokoch.
Za návrat prosia Kristových rán pätoro,
tú nádej svoju v čiernych bezútešných rokoch.

Návraty, návraty, keď cesty neschodné sú.
Dlhé sú dni a ešte dlhšie noci emigrantov.
Kým plný nebude raz kalich bolesti a desu,
kohúty budú spievať iba smútok s pántov.

Ach, matky naše, utrýznené časom!
Zo dna ich duší žriedlo žiaľu vyviera.
Ó, škovran rodných polí, spusť sa k zrelým klasom
a vyspievaj ich nádej a ich bolesť zvečera.

VINOHRAD

DVÍHA SA VIETOR

Dvíha sa vietor, vlny majú hrebene.
I túto zem raz opustíš jak dosiaľ všetko drahé.
Vraciaš sa stále v tisícerej premene,
bod najpevnejší v mojej rovnováhe.

Pri mori v piesku nájdeš moje stopy.
Len azúr vie, jak hľadal som ťa v ňom.
Ďaleko u vás biely sneh sa topí
a s ním tvoj obraz — páper pod ohňom.

Možno, už ani neveríš, že ešte som,
a čas je taký strašne nepriehľadný
cez závoj sĺz a zabúdania.

Červené kvety vyrážajú kaktusom
a moje oči, strážci na rozhľadni,
ťa predsa stále ostražito chránia.

POD TVOJÍM OBOČÍM

Pod tvojím obočím jak porazený víťaz
kráčam a na hviezdy sa dívam,
a zdá sa mi, že idem ostatný raz
ku svojej láske, ku jej panychídam.

Mihalníc tvojich ťažké mreže
a vlasov tvojich hora havrania;
ach, nedobytné hradné veže,
výstrahy môjho pokánia!

Čo vieš ty, čo je lásky kliatba,
keď berie ťa jak šelma do zubov:
ten nápor túžby, kruté mlčanie.

Jak z karát padá každá hradba
a pod popolom mŕtvych kozubov
všetko je mŕtve, iba láska nie.

POŽEHNANIE

Po tele chodí ako zimomriavky,
jak iskra čaká na vietor;
a nebadáš, keď strhne potom lávky
cez priepasť ako meteor.

Jej vejár chvie sa v listoch palmy,
v parkoch sa túla ako svod
a kvet jej biely opojil sa žiaľmi
zpenených večných vôd.

V zimničnej triaške svojich ciev
cítiš jej rytmus večitý a žhavý,
podmorskú sopku z neznáma.

Lež ja ju vidím vanúť z očí diev
a na srdci jej pozdrav usmievavý
zastal a ticho žehná ma.

SINOKVET

Sinokvet v poli dávno sožatom
a babie leto, ktoré dohára;
chuť dravá k novým návratom
kypí jak víno z pohára.

Kde telo je, tam bude s ním aj tôňa
a človek svoje srdce neprekoná.
Keď kvitnú platany a gaštan vonia,
horúci prúd sa k tebe vzpína

s bohatstvom perál, rýb a mušiel.
Darmo si od nej, darmo ušiel,
tá istá večne a zas večne iná—
nevieš, či milosť a či vina.

VŠETKO JE ZDANLIVÉ

Kto z ľudí rozozná ťa od raja,
do času večnosť rozkvitnutá, krása;
prečo len zúfalstvom sa opája
dráma, čo medzi nami odohrá sa?

Do seba hľadíš, v plnosť svoju vlastnú,
dni svitajú a zapadajú v tebe;
keď unavené moje ohne hasnú,
v závoji si im na pohrebe.

Všetko je zdanlivé, i smrť, kým ty si tu,
bo ošiaľom je neprítomnosť tvoja;
pršia ťa cez deň stromy blankytu

a so srdcom keď večer idem sám,
jak večná lampa osvetľuješ chrám,
stravujúc olej môjho nepokoja.

NIKDY SOM NEVERIL

Nikdy som neveril, že tak si podstatná,
tak spolu so mnou ako s krídlom vták;
cez moje nebo tiahneš ako mrak,
keď mlčia všetci, spievaš ostatná.

Pred tebou toľko vecí prosí
o miesto v jarných záhradách;
no ty si preosiaty nach
a hravá pestrosť v kvapkách rosy.

Rastieš jak dúha z rieky k pólu,
kaplička, v ktorej večer kľakám
v mlčiacom šere k prikrytému stolu.

Som ako kvet a pyľ tvoj čakám,
pyľ zrelý z ruží tvojich záhrad:
najhlbší výron plodných záhad.

Ó, STROMY, STROMY

Ó, stromy, stromy, plné bielych strapcov,
plášť zeme, koreňov slasť večne v obnove!
Iba nás láska mení na zúfalcov.
Odnáša jazdec ruže nachové.

Ty poznáš iba horkosť makovíc
a lásky stále odvrátené líce.
Ach, jar ju ženie teraz do ulíc
a osud tvoj je — privrieť mihalnice.

Cez čierne oči svojej mníškej kukly
vidíš ju predsa, ona teba nie,
kráľovnú bielych končiarov.
Vánky jej s čela vlasy sfúkly
a nesú ju jak spasenie
do ruží a konárov.

BOJE

Brával ťa kríž môj na nebesá
a tvoju smrť som pritom vzýval;
videl som štít tvoj, ako skvie sa,
a za ním tvojej pomsty príval.

Boly to boje, Bože, aké strašné,
s tajomstvom života a jeho stredu;
len ty si, Večný, krotil moje vášne
a chránil moju bezúhonnú biedu.

Jak vypálené mestá boly moje smysly,
v uliciach anjeli jak siroty
v zástupoch išli s tvárou zakrytou,

keď moje slzy v popole sa blysly
čisté a horké, krásne ako ty,
žeravé spŕšky márnych blankytov.

POTOM SOM SADIL RUŽE

Potom som sadil ruže na tvoj hrob
v mlčiacom kúte svojho cintorína;
no stačil jeden návrat ročných dôb,
keď miazgou jari skyprela zas hlina,

v prášniku ruže, v prvej nežnej zeleni,
večer, keď všetky veci priezračné sú,
a na seba sme pozerali zdesení
jak plavci, keď ich vlny ženú do útesu.

A srdce moje, ktoré umrieť nevedelo,
zas prijalo ťa ako dažde zem;
a bolesť krvi, ktorú cíti mladé telo,

začala vanúť z priepadliska tiem,
zo zdroja tvojich nekonečných tvárí:
tragický smútok každej novej jari.

BÁRKA

Kto vyspieva tvoj návrat pokorený
k ťažobe osudu, čo čakal ako starý známy,
a vždy, aj vtedy, ujíma sa ženy,
keď obraz rozbil sa a ostaly len rámy,

o ktoré žiale zráňajú si perute
jak oslepené, postrelené vtáky,
a vody srdca brázdia čierne labute,
za nimi kvety červene, tie rozblčané maky.

Šťastný, kto v sebe zradu prekoná
a zabudnúť vie znovu roztopašne,
nech bárka pláva hociako smutne,
nech osud visí pred ním ako ikona.

ĎALEKO

Ďaleko, ďaleko v píniovom lese,
nebo jak rozkoš visí v korunách;
zastaly prsty moje na strunách
a spev môj zefír k tebe nesie.

Sám som jak plavec na skalisku,
čoraz sú prudšie krásy príboje;
že mŕtva si i živá, cítim oboje,
tú večne novú stratu svojho zisku.

A každá prehra vnútri ďalej blčí,
kde žije všetko proti našej vôli,
kde zvyšky snov nás pália žíhadlami.

I ty si tam a nik to nezamlčí:
len osud náš, keď večer vyvrcholí,
povie, že krásy tvoje nepatria mi.

SLÁVNOSŤ

Čas o všetko nás olúpi,
bez listov napokon je strom;
raz hrkútaly na ňom holuby,
a potom rozčesol ho hrom.

Miluješ najprv iba obaly,
rozkošné v čerstvom pôvabe
a meníš všetko na chvály
vždy nadšene a pochabe.

Pamätáš, ruže, ruže, balkóny,
tvár tvoja večer snivo vyklonená:
zjavenie tiché nad časom,

keď mladosť moja išla na koni
k večnosti tvojej, nesmrteľná žena,
ku tvojim slávnostiam a úžasom.

A SLÁVIŤ

A sláviť bolo ozaj rozkošné
ohňostroj krásy, rozžhavený bielo,
a sviatok zakončil sa pobožne,
chválilo Boha asketické telo.

Aké je všetko, všetko ďaleké,
nevieš, čo vzišlo z tvojej viny;
plávaš jak lístok po rieke,
hazardný priateľ každej úžľabiny.

Smierený s tým, čo teraz je,
pokorne čakáš to, čo zajtra príde
na križovatky tvojich ciest. .

Čo sú už sny a čo sú nádeje!
Aj mŕtve hviezdy žiaria na zénite
a šelestí aj chorá ratolesť.

KEDYSI

Kedysi na nej vyspevoval slávik,
šumel mu sladký večer cez hrdlo;
tak ako on, i ty si robil z lásky návyk,
až napokon ti srdce zatvrdlo.

Pod prudkým slnkom púšte
vyschnú i nedostupné žriedla;
a na jeseň, keď začínajú spľúšte,
pusté je miesto, kde ťa láska stretla.

Len monotónna pieseň dažďa
slzí na jednou ľudskou drámou,
čo s tisícami iných vytvorila družstvo.

Žiale sa potom v tebe nahromaždia,
týčiac sa ako veže nových chrámov,
kde v šere svieti tvoje plné mužstvo.

RÁNO JAK PRVÉ PO STVORENÍ

Ráno jak prvé po stvorení,
v platanoch ešte plno snov;
len hudba zabudnutých klávesov
vlní sa v očiach krásnej ženy.

Ktosi tu mece rozpálené strely.
Ach, nepokoje ako včely v úli,
keď vädnú, vädnú v diaľke levanduly
a lásky naše, ktoré osirely.

Čo bolo raz, sa nikdy neodstane,
a osud vždy má dlhé tiene,
i v toto ráno jasné ako kryštál.

Hľa, v mladých lístkoch na platane
jej obraz biely zo slnečnej sriene
jak bludný koráb unavene pristál.

DÚHY

Som krotký, krotký ako holub
a tichý v sebe, aká čudná vec.
Vravím si večer: hviezdy poľúb
a s lunou šeptaj ruženec.

Keď striekal krásy ohňostroj,
aké to bolo, Bože, aké zvodné.
Strašnejšie budú už len smrť a boj
a víťazstvo ich večne nerozhodné.

Veď koľko bolo, koľko prístavov,
a jeden krajší, tichší ako druhý:
gondoly, diaľky plné prísľubov. .

Ach, srdce, srdce, obeť ošiaľov!
Po búrke, v rozčerení dúhy,
nesú sa sny jak kŕdeľ holubov.

KTO DVIHOL KOTVY

Kto dvihol kotvy, treba mu ísť ďalej,
bo diaľka jedna poddáva sa novej;
Míňame pobrežia a v kráse dokonalej
horizont horí v žiare purpurovej.

Za loďou skáču delfíni,
jak keby hĺbky objať chcely výšku;
ty sberáš doma niekde maliny
a večer potom čítaš moju knižku.

Zdraví ma práve pustá Korzika,
kde Napoleon zúril väznený
a túžba jeho bola širšia ako brehy.

Ó, srdce, srdce, titan pokorený,
nech žiaľ tvoj viacej nevzlyká,
že neostaly večné biele snehy.

BUDEM TI SPIEVAŤ

Budem ti spievať večer s morom,
ty čerstvá vlna práve zrodená;
jak kňažná kráčaš modrým dvorom,
penivá, krásna, bez mena.

Blížm sa k tebe nežne ako motýľ,
na tmavé ruže v tvojich čiernych očiach,
osudu váhy ku mne nachýľ,
ty nový sen a kúzlo v mojich nociach.
V šumení vánku hladíš moje čelo
a do žíl prúdiš ako nová jar
v hýrení farieb, listov, zelene.

Námorník vztýčil vlajku na stožiar,
a to, čo bolo, to, čo dávno prebolelo,
blčí jak sladké súženie.

POČÚVAŠ TICHO

Počúvaš ticho moje nové zvesti,
ovocie ťažké pre tvoj mladý strom;
keď osud môj ti v očiach zašelestí,
zvestuje rozchod skorý obidvom.

Mirella, v srdci mojom nový letorost!
Ako len dužie, šťastný na výslní;
a potom večer, keď naň sadá drozd,
spieva nám, kým ma tebou nenaplní.

Za všetkým, za všetkým, čo teraz rastie v nás,
za novým pocitom a túžbou novou,
čo krídla vystrieť chce už nedočkave,

vidím sa hniezdiť ako za oponou
samoty mojej chmúrny predobraz
a tŕnie, ktoré čiaha k tvojej hlave.

DÍVAJ SA NA MŇA

Dívaj sa na mňa, nepýtaj sa, kto som.
Som srdce, krv a ustavičný obdiv;
som tulák, básnik s nepokojným lósom,
som more vzbúrené, chvátajúci odliv.

A ty si bárka, biela ako sneh
s pohoria Siera Nevada.
V hmlách bielych stratil sa nám breh,
a ty si ruža s neho odviata.

Pozri sa, vzlietly lietajúce ryby;
pár kruhov spravia ako vtáky,
kým padnú znovu na hladinu.

Na kríž svoj mladý sen môj pribi
a vzťahy naše, prv než zhynú,
nech kvitnú ešte ako pozdné maky.

VEČER

Veď všetko prišlo ku mne iba tak,
len v krátkom, spešnom zamávnutí krídel;
zdravil ma z hĺbok krásy ohnivák,
a potom sotva som ho viacej videl.

Jak je to krásne, že si teraz blízko
a v tvojich vlasoch slnko zapadá;
pršíš jak olej na ohnisko
a zhoríš ako nová záhada.

Hľadíme smutní večer s paluby,
len vlny šumia monotónne pod nami;
ananás vonia, horia Azory.
Na krásu myslím, na tajomstvo záhuby,
a na smršť, ktorá spolu so snami
nás oboch odveje jak suché listy za hory.

BLÍŽI SA KONIEC

Blíži sa koniec našej rozprávky,
na mladé ruže padá zlatá rosa;
ku novým brehom letia volavky
a schovajú sa večer do rákosia.

V očiach máš toľko čistej nehy,
ó, nesmrteľný pozdrav oceána!
Než slovo vypovieš, vústiš do útechy,
na moju slávnosť krása nepozvaná.

Vraciaš sa teraz s môjho pohoria
po stráňach leta, spievajúca slávu,
poslednú so mnou sláviac nedeľu.

Anjeli zajtra brány zatvoria
a zo dna môjho tuláckeho údelu
piť budem horký nápoj bolehlavu.

DOŽIČTE ČASU

No prv, než všetko pominie,
i táto naša morská idyla,
sbiera sa sladkosť vo víne,
kvapkajúc nazpät, kde sa rodila.

Dožičte ešte trochu času kráse,
nech každy atom dozrie v nej,
nech jeseň, ktorá príde v mraze,
plod odtrhne s jej tváre zmenenej.

Bez listov budú zajtra konáre.
Čo na tom, stromy svoje spravily,
svoj osud vyspevujúc vánkom.

Než oddáme sa zimným spánkom,
naplňme ešte svoje poháre,
z ktorých sme mladosť dopili.

KORALY

Koraly krásne, deje v hlbočinách,
rozprávky vĺn a kryštalové veky;
ženú sa vánky po lúčinách
a stromy kvitnú opreteky.

Nedržíš viacej s nimi krok,
veď márny by bol každý spech;
jar ukazuje rozkvitnutý bok
a z ulíc prúdi mladý smiech.

Všetko je iné, slasť i ker,
a diaľky také blízke sú,
keď večer zapaľuješ svetlo.

V hlbinách čistých zrkadlí sa mier,
lež zpod úpätia červeného útesu
v bublinách striebra kypí lásky žriedlo.

ORION

NEDEĽA

Nech anjel vstúpi do ticha,
ktoré mi v ušiach píska,
bo žiadosť, ktora nízka je,
má ostré zuby psiska.
A po hrebeňoch belasých
sa černokňažník šmára;
jak ľahko, ľahko tratíš dych,
keď dymí síra vampíra,
ktorý sa vznáša ako chmára
nad poľom tvojho pokoja.
Pošli tu, Bože, anjela,
pozajtra bude nedeľa.
Nedeľa bude iba v srdci čistom,
v nedeľu pôjde tade raj.
Označ mi cestu ametystom
a stopu pri ňom zanechaj.

OSUD SA TVORÍ

Ktože tu chodí peši?
Najmä dnes. Sneží.
Na bulevarde som len ja
a sopár detí.
Obloha v snehu zajatá
odpočíva a svieti.

Jak keby som bol na Spiši.
Už tu len srdce chýba. Utíši
nepokoj, žiale tuláka,
jak vtedy, ako vtedy:
Jablonka a dve siluety.
Kto v tomto raji huláka?

Ženú sa popri autiaky.
Nechajte ma tu aspoň chvíľu,
len nepoškvrňte moju milú,
zázračnosť bielu, ktorá spieva
pod mojím krokom zamysleným
a rieši moje otázky.

O líce sa mi zavadila pleva.
I tak svet tento nepremením,
vravím si: Zrno, zrno, obrázky
toho, čo raz mi udieralo o tylo:
závažie lásky v mojej veži.

Ručičky idú. Sklo sa rozbilo.
Osud sa tvorí. Sneží.

PÚPAVA

Kajaš sa, kajaš, tvoj dni sú všedné.
Nad krížom visí únava.
Ĺútosť je žltá púpava,
čo konča cesty vädne.

S končiarov kýva Boh;
poznáš ma, Bernadetta Soubirous?
Kým kvitnú ruže, mrú,
a život končia v močiaroch.

Či iba to je údel náš:
takto sa zhrýzať na ceste
a srdce mať jak pusté námestie,

ktoré už viacej nepoznáš?
Bo večne padajú tu míny
bolesti, sĺz a viny.

UŽ SA SKORO ZVEČERÍ

Hľa, už sa skoro zvečerí.
Ostaň a spočiň, hviezd už dosť.
Lež básnik tomu neverí,
že vzal ho ktosi na milosť.

Trpí a mlčí, potom spieva,
zajatec večný v svete stratenom;
kvet hodila mu očarená deva
a teraz kvitne ako strom.

Sadni si naň a staň sa ružou;
v ruži je pre dvoch miesta dosť,
netreba láske žiť už v priestore.

Nech cítim ťa len svojou dušou,
nech si mi s druhých brehov hosť:
priezračnosť čistá v obzore.

SI EŠTE PRIEZRAČNÁ

Si ešte priezračná jak kryštal,
čas zastal v ruži tvojho čela.

V tmách pred tebou sa soskupuje zlato
a svieti jeho žiara.

Vidíš tu perlu v tvrdej dlani rybára?
Jak zdraví slnko, najstaršieho brata,
jak prenikly sa v dôvernosti bytia!

Môj pohľad v tvoj sa nežne ponára
a cit môj mlčky toto šťastie ráta,
priestor a čas ho nikdy nezachytia.

PRIEHLBEŇ

Sneh čistý po daždi,
na púšti biela manna;
len v ranách Krista Pána
sa všetko shromaždí.
Priehlbeň lásky bez dna
zorí sa ticho zrána,
na biely strom si sadá
v kúrňave čierna vrana.

Sneh sypký tuná kúri,
ach, clevelandská sadza;

temnota vždy len zrádza
a začmudené múry
vztyčuje ako hrádze,
lež z tejto zimnej mládze
sa ako škovran vznáša
môj stesk a láska
a krása, krása
jak spasiteľka naša.

Ten nápor veru neuvládze,
kto nedíva sa na končiar,
ktorý ťa volá, ktorý vábi
a usmieva sa, žiari, sťaby
jar lákala si vtákov.

Aký to zázrak, sype sneh,
sypú sa iskry z nákov,
sypú sa biele, žeravé —
tmám na posmech.

KÝM DÉMON SPÍ

Kým démon spí, je všetko v poriadku.
Ó, zázrak života, i také chvíle sú,
keď vlk dá pokoj kozliatku.

Kiežby to všetko ostalo len tak:
sen kozliatko, ja ochočený vlk,
ja haluz, a ty na nej spievajúci vták.

Tak clonil by nás výšok biely mrak
a sladkosť stúpala by do jabĺk
plného osudu. A nech je tak.

PIESEŇ O ZAKLÍNAČOVI

Rozprávaj, spievaj, prosily vždy ženy;
lebo keď spievaš, ako keby vtáky
letely s tejto zeme pod oblaky
a osteň žiaľu bol v nás premožený.

Všetko je zrejmé v tvojom speve
a ozvenou sa chveje naša hĺbka;
tak ako zaklínač, keď rozmotáva klbká,
a slnko slávi sviatky v réve.

Kto odhalí nám skryté naše mená,
a kto nám povie, jak to vlastne je,

že láska v našom bielom ramene,
kým vystrie sa, už neodvratne klesá,
ako keď vôňa skoseného sena
omamne padá do mlčania plesa.

PROTI VÝHOSTI

Ach, mal si pravdu, básnik Martialis,
načo už spievať v tejto žatve žaluďov;
skál mŕtve hŕby piesňou nepodpáliš;
čo záleží nám napokon už na ľuďoch?

Hoc výhosti sa slabosť naša bráni,
prijme ju predsa zdatné srdce mužovo.
Stupaje naše prekvitajú ružovo.

ANI BY MA JESEŇ NEBOLELA

Ani by ma jeseň nebolela vôbec;
kto žije, na smrť pomaly si zvyká.
Ale tie mraky — kŕdle čiernych oviec —
útočia ťažko teraz na básnika.

Po ružiach zmaru zamyslený kráča,
buď zdravá, márnosť, teba smutne ľúbi;
dnes večer umrie kdesi v kroví vtáča,
spievať mu budú odkvitnuté duby.

Baví sa vietor s opadaným lístim
a je v tom predsa toľko pokoja:
bezpečnosť vecí na odchode,
odchádzajúce lode.

D V Í H A Ť Z B L A T A

Na ráno s kávou nakreslené smiechoty,
výsledky čerstvé všakového športu;
na bruchá padať pred modlami roboty
a v nedeľu jesť maľovanú dortu.

Nech sa len trápia očarení blázni,
Boh stvoril predsa všelijaké čudá;
len nech im vnuká veľké sbierky básní
tá Múza žiaľna, neškodná a chudá.

Nech zametá a nech sa aj on potí,
umenie veľké rodí sa vždy z biedy.
Umelci smutní, kto vás vyslobodí
z pazúrov ohlúpnutej čriedy?

Takí ste tu jak vystrčené palce
na drsnej čiernej ruke tohto času;
beztrestne idú cez vás všetky válce,
a dvíhať chcete z blata božiu krásu.

JAK NAD KAMEŇOM

Jak nad kameňom rozčerená hladina,
tak nad rokami zatvára sa kruh;
skúsenosť leta vyžiari si malina
a bolesť svoju unavený duch.

Odovzdaj hviezdam prebolené ťažoby,
im je to jedno, nepreťažíš ich;
smútočná vrba nakloní sa nad hroby
a kvitnúť bude zo snov posledných.

Hroby sú miestom tichej rovnováhy,
nevedia živí prísť im na chuť,
priveľa ticha unavuje človeka.
Cez všetky tieto mlčanlivé prahy
pláva si mladosť, biela moja labuť,
spieva a posledný raz narieka.

CHVIEŠ SA JAK SLNKO

Chvieš sa jak slnko v mojej studni,
krehký tieň milovanej podstaty.

Nerovné závažia a nerovné sú zbrane.
Bojisko plné nástrah, keď sa stmieva.

Nech umrie prv, a potom slávne vstane;
nebude ohňa, kde už nebol dym,
nebude hrozna, ak len nezakvitne réva.

JAK Z MORSKEJ PENY VENUŠA

Jak z morskej peny Venuša
vyhúpne z chladných dažďov
kvet, čo sa presúšal
v záhyboch zimných plášťov.

Čože sa vlastne stráca
v priepasti zánikov?
Čo umrie, znovu vchádza
do srdca básnikov.

Vraciam svoj podiel,
svoj podiel zemi, ktorá žije;
kde sa len, kde sa podel
stesk konválie?

Azda je v kvapke, ktorá cupotá
na obnaženú moju hlavu;
počala spievať hluchota
nádeje kvetov — slávu.

AKO VIETOR

Čo išli za ním, ustali;
márne sa zdaly jeho cesty,
pri ktorých tráva nešelestí
a slnko páli na skaly.

Kým jeho srdce bolo ešte jaré
a hýrilo jak máj, keď mrhá kvetami;
kým prameň sĺz im ostal neznámy,
prišli vždy ako vtáky na konáre.

Dobre im bolo prenocovať na nich,
na jeho stromoch bolo peľu dosť.
Taký je osud básnika:

je sieťou pre dobrých i planých,
každý ho volá, pokým dáva radosť,
a spev mu v duši ako vietor zaniká.

KROKY

Toto je azda postoj spravodlivý,
odpusť len všetky moje slová horké;
skytajú rozkoš tvoje plodné nivy,
ale to nie je to, čo v rodnej našej hôrke.

Keď bol som chudobný jak vydedený kráľ
a čakal som na štyri hrášky v rade,
s odhodlaním som biedu miloval
a kráčal ako knieža na paráde.

Neznámy tulák v meste bohatom,
ktorému iba oči túžbou žiarily,
prikrýval som sa hviezdnym brokátom
a hory šumely jak gajdoš spanilý.

Cez srdce moje ako cez sitá sa preosialy krajiny,
kým slnko spalo v kvieti na hrachu;
červeno kvitly chodníky a maliny
a na nich kroky moje vyzváňaly bez strachu.

ORFEUS

Keď zobudím sa s menom celkom novým,
aj anjel strážca bude pri mne iný;
svoj nový svet si zbúrať nedovolím
a všetky skaly zmením na rubíny.

Na hradbách mojich budú iné veže
a ja v nich ako samotársky kráľ.
Sám budem chodiť na pobrežie,
kde prvý život ticho dokonal.

A nechajte ho, len nech sníva,
rub vecí takto mení sa mu v líce,
a to je jeho veľká úloha.

Orfea poznala zver divá,
keď ku nohám mu políhaly ľvice,
ale nie láska úbohá.

POVEDZ MI, ANJEL

Povedz mi, anjel, nie je dobre
mať lampu v duši, svietiť iba vnútri
a nepočúvať telo, ktoré vonku žobre?
Ó, básnik, básnik, kedy budeš múdry?

Keď neobzrieš sa nikdy viacej zpiatky
na mestá, ktoré ležia v popole,
keď skončíš svoje nekonečné hádky,
a keď už v kostole

pod temné klenby vrhať budeš tiene,
do výšok, v ktorých krása šera vládne;
tá krása, láska, víťaz nad žiaľom,
čo obchádza nás macošsky a zradne.

SNEH

Keby si vedel, jak to je,
keď mesto naše zaveje
čistučká biela nádhera.
Jak keď sa nádeje
a milosť preleje
na toho, ktorý umiera.

Smútok bol na čmude,
ale už nebude,
mal život krátky.

Rodí sa v prelude,
butľavé žalude,
ošiale, strach a zmätky.

Večer mal v uliciach
ošklivosť tohto času.
Hniezdil sa v zreniciach,
zamĺkol v pivniciach
a hyzdil našu krásu.

Pod snehom v závejoch
pri speve anjelov
na radosť čaká zem.
Keď snehy pominú,
v kvitnúcu hodinu
poviem si: Milujem.

KAŽDÝ ZÁHON

Znejú ti cudzo tieto moje piesne?
nepriateľské sú všetky záhrobia?
kým neprejde aj tvoja láska cez ne,
veľa škôd city narobia.

Taký je našej lásky zákon:
že očistená, napokon raz osamie.
Veď na jar nielen kvitne každý záhon,
ale aj dozrie na vinobranie.

A že sme smutní, to je iba zdanie.
Kto nám len vravel, že to nemusí tak byť,
keď nás tu všetko kruto zamlčuje.
Hľa, dusno je a vietor ani nezavanie.

OPŔCHA MINULOSŤ

Opŕcha minulosť, hľa, opŕcha jak lístie
a každé mesto vzalo dačo z dúhy;
len pocit samoty sa núka ako útočište,
vrch odriekania zamĺkly a hluchý.

Mestá tu svietia ako nikde inde,
ale ten odblesk na nebi je cudzí;
čoraz sa hlbšie strácam v labyrinte,
nieto tu srdca naporúdzi.

Duch náš má dlhé rozvetvené korene,
stáročia objíma a drží ako brest;
na každom mieste letorosty vyženie
a spieva, spieva ako hniezdo hviezd.

Ako aj vtedy na Bodamskom jazere,
východu slnka ako vtáča privolí;
keď z nebies sosýpa sa páperie,
je ako prášnik slepých makov v Tivoli.

DVÍHA SA VO MNE AKO VIETOR

Dvíha sa vo mne ako vietor
voňavá sviežosť v sparne,
keď žiaľ sa týči ako netvor
a všetko, čo je blahodárne
kruší jak hlinu spálenú.
Ale ja cítim, že aj z púšte,
keď prídu časy spľušte,
kaktusy kvety vyženú.

Gniaviš nás, smútok zákerný,
nie smútok knižný, ktorý blaží,
ale tá horkosť, ktorá sála
a ako oheň šľahá na pery,
na pery žobráka a kráľa;
ten smútok vecí, ktoré sú,
žiaľ sveta čierny, nesmierny,
výkupná cena vtáka, ktorý spieva.
Tak sme tu ako vinná réva,
vinice božie, božia štepnica.
Čím viac nás osud obstriháva,
čím viac nás bolesť kmáše,
tým krajšia rumeň sadá na líca
a bujnejšia je naša štepnica.

Čo dozreje, je iba sláva,
večnosti ruža, ktorá v čase
žije a viacej k smútkom našim
sa nepriznáva — sláva.

PREČO TIE SLZY?

Prečo tie slzy? Prijmeme i to.
Je smutný Boh, sú smutní anjeli?
Nie, lenže nás nič viacej nedelí
od žriedla, kde sa večne zapení
mútny prúd nášho jestvovania.

Je tragédia v ľudskom zrodení?
Azda, bo žiť nám treba ináč ako Bohu.
V klietkach si vtáky krídla zrania
a hviezdy, pokým prišly na oblohu,
stáročia žily iba ako láva.

Kým žijeme, nás stále osud miesi,
povedzme radšej: Boh.
Nič iného nám neostáva,
len byť jak na jar čierne lesy,
dať obsypať sa pyľom, ktorý prúdi,
a večer potom horieť ako stoh:
žeravobiely požiar v hrudi,
čo hovorí ním k srdcu Boh.
Je smutný Boh, sú smutní anjeli?
Len tí sú veľkí, ktorí trpieť vedeli
a čakali a nepoddajne stáli,
vznešení, silní, možno smutní —
ale vždy ako králi.

POKOJ

Známy je tu už skoro každý kút,
čo ešte treba srdcu zažiť?
Azda ak mnohé veci zabudnúť,
zpod starej trávy kvitne nová pažiť.

Pod častým krokom ošúcha sa prah
lásky, a predsa svoje čaro zachová;
iskrila mladosť ako hviezdy v tmách
a srdce tvoje bolo ako nákova.

Všetko si prijal ako osud, oddane,
a každý úder novou žiarou bol
na nebi tvojom mĺkvom, mračnatom.

Dnes vieš, že iba tvrdé zriekanie
vedie si vyvolených na vrchol
pokoja, k nadsmyslovým závratom.

NA KOLENÁCH

Aký len bude tento zahalený svet,
nad ktorým krúži teraz tvoja predtucha?
Len na holenách človek jeho hlasom naslúcha.

Kedysi dávno, úchytkom a znezrady,
keď noci boly polárne,
obklopily ma záhady
nadzemskej hvezdárne.

Ale čo v srdci potom nechaly,
bolo len smutné, neprestajné cnenie,
tá horká kvapka v každom zemskom nápoji.

Sadal som smutný popri cestách na skaly,
čakajúc vykúpenie
a úsmev Boží, ktorý všetko zahojí.

ZREJMEJŠIE

Zrejmejšie je to zo dňa na deň:
čistým sa všetko ľahko otvára;
anjel im nesie plameň
a odhrňuje hustý závoj s oltára,
na ktorom horí večná obeť sveta,
poriadok presný, ktorý Boha slávi,
a ktorý ako dokonalá veta
k nebesiam stúpa ponad naše hlavy.

Ach, škovran, škovran, brat môj spevavý,
ty básnik výšok, vladár oblohy,
ako ťa vánky k slnku nesú!
Tvoj spev nám padá ako svetlo na hlavy.

Kto srdcom kráča, nemyslí už na nohy,
poslušný, ako kvety Bohu poslušné sú.

SESTRA POÉZIA

Budem ti slúžiť ako slúžiť treba,
jak je to dobré, sestra poézia,
že v časoch hladu si jak kúsok chleba
a obväz, ktorý rany poobvíja.

Smutno tu, zdá sa, jeseň plná je,
červené lístie, čierne pozadie;
ale ty vravíš, že sa všetko zmení na máje
a v záhradách zas bujnieť bude papradie.

Bola si vernou, tichou tešiteľkou
a čakala si vonku za dverami úsmevov,
kým básnik na hostinách vystrájal.

Ale keď potom hľadel prázdno do kvetov,
videl, že je len ako ošmeknutý kráľ
pod tvojou dúhou súcitnou a veľkou.

SRDCE PAJÁCA

Vraj teš sa, teš sa, veď je nám tu dobre,
na stole veľké, žlté pomaranče;
lež čo s tou túžbou, ktorá stále žobre
uprostred bohatej a nechápavej branže?

Blažený ten, čo malý, málo chce:
smotanu, banán, abo zmrzlinu;
na seba čačky— bačky, franforce
a na hostinách vyprážanú hydinu.

O, milióny takto skromne spokojných,
aj oni vravia: smej sa, srdce pajáca!
Keď pomyslíš, že máš byť jedným z nich,
najhľbšia tvoja hľbka krváca.

BUĎ SBOHOM, MLADOSŤ

Buď sbohom, mladosť, krásna láska moja,
veď nepatrí sa plakať mužovi;
chvieješ sa v duši ako chvoja,
na čiernom tŕní púčok ružový.

Len kvitni na ňom, čo nám ešte ostáva;
tak je to stále, odchádzať sa musí.
Krem slnka patrí na oblohu mrákava,
kde odpočinú kŕdle divých husí.

Ďaleko na juhu je kdesi teplá zem,
kde aj noci sú ako nekonečné dni
a všetky veci jasné, všetky veci blízke.

Najlepšie bude, keď sa viacej neobzriem.
Zabudni, básnik, zabudni,
nad stratou usni ako matka na kolíske.

ČO S TÝMI PIESŇAMI?

Čo s tými piesňami? Len moje sú. Aj tvoje?
Jak vojakova krv, keď ide domov s bojiska.
Bolo mu treba prežiť všetky nepokoje
a prejsť cez všetky podpálené ohniská.

Zhorela mnohá nepotrebná okrasa,
na zemi suché, žlté lístie stlie sa.
Ale keď srdce v speve svojom rozdá sa,
jak keby slávik vyspevoval z lesa.

Neprosí nikto spievať večer vtáka,
nikto mu za to slávy nepridá;
spieva, bo musí, spieva nevyhnutne.

Len na perutiach ohniváka
ožíva duša putovaním ubitá—
básnik, ak službu kráse nezabudne.

KEĎ VYCHÁDZAJÚ HVIEZDY

Keď vychádzajú hviezdy, vracia sa mi mladosť
stratená,
na zlatých hviezdnych horách horel jasne cit.
Prešly už roky, nemyslel som na to,
vy hviezdy októbrové, hviezdy Oriona,
vy oči mojej krásnej drahej rodnej zeme,
svedkovia nocí, čo sa nikdy nevrátia.

Ešte raz složiť hlavu do vašeho lona,
a hoc aj cítiť všetky nešťastia,
lež vedieť, že už smutní nebudeme.

NOVÝ MESIAC

Keď padá sneh
a vietor duje chladne—
jak keď sa rúša breh,
a potom do vĺn padne.

Anjeli plačú, či nie tak?
A majú ozaj za čím;
zem zmenila sa na prízrak,
jej bolesť v srdci vláčim.

A nevidno ju dneská
v nebeskej bielej záplave.
V pútnickej nohe trieska
a ťarcha nocí na hlave,
ťažoba dní, čo rastú
ako tie tŕpky na medzi;
pod srdcom môžeš vidieť
boľavú čerstvú chrastu:
horí jak kytka nevädzí.

Keď padá sneh,
i tu je všetko tiché;
podmytý padá breh.
Nech sosype sa, nech,
nech spieva smutná Psyché.

Keď roztopí sa sneh,
jar príde na môj breh,
už odplavený inde—
a nový mesiac vyjde.

JEDNO LETO

VRACIA SA KRÁĽ

Vznešene kráčal, ako kráča kráľ
do svojho panstva, ktoré jemu patrí.
Žoldnieri s kopijami s oboch strán
vzdali mu česť,
lebo sa vracal kráľ.
Otvorte brány dokorán!

Srdce mu kvitlo ako prvé ruže.
Ako by nie, veď bola práve jar
a olivy sa v slnku belely.
Už složí hlavu na vankúše
a zaborí v ne svoju božskú tvár.

Všetko je známe, každý strom a ker,
v kráľovstve šírom bolesti,
v kráľovstve múk a žiaľov.
Čosi sa vznieslo s jeho pier,
v korunách stromov šelestí
a naplňuje vzduch i svetlo chválou.

Či nie je toto hodina,
čo rástla vo mne ako rastie plod
z času i večna v plnú podobu?
Díva sa Otec na Syna,
jak odovzdane ide do temnôt
a sostupuje do hrobu;

z ktorého vstane, odvaliac si kameň,
keď v prežiarení božej sily
otvorí zdroje Otcove
a Srdce, ktoré kopijou mu prerazili,
ponúkne smädným ako čistý prameň.

DO TÝCH ČIAS

(Msgr. Mlynarovičovi)

Kráľovná krásna sĺz, dnes topiaca sa v žiaľoch,
krvácajúca biela ruská otrokyňa;
smútok tvoj svieti v snehoch na končiaroch
hôr, pokým na úbočiach tŕnky rastú miesto vína.

Kto vysloví tvoj údel tragický a čierny?
Vrahovia tvoji dosť sa našej krvi naspúšťali.
Na popravisko ide Kristus Pán a mierni
bolesti tvoje a náš smútok neskonalý.

Vladárov tvojich preklial básnik nášho rodu.
Mlčia mu ústa ako suchá nepotrebná fontána,
bo tvoje deti pijú s krvou pomiešanú vodu,
ruženec biedy drviac od večera do rána.

Čo dbajú o teba spupní a mocní páni tohto sveta?!
Krv tvoja pre nich neprichádza v úvahu;
za bolesť tvoju nepadla v ich mysliach ani veta,
ty, opustená krása, ako višňa na svahu.

Dni míňajú sa a zem táto neodvratne starne;
dlho je čakať tomu, kto sa v slzách trápi.
Zástava hrôzy veje krvavo a jednotvárne,
kým vzplanie čas a vo víchre z nej ostanú len zdrapy.

Však do tých čias tvoj básnik bude žiť len tebe
a vyspevovať bolesť ako tvoje pramene;
chutnať ťa bude ako chutná horkosť v cudzom
chlebe,
za sväté tvoje práva rozspieva aj kamene.

ZEM

O, hudba tvoja a nič iné!
Hľa, úsmev tvoj sa ku mne vlní
jak biele šťastie na dedine,
jak rozkoš kvetov na výslní.

Vznieš jak vietor v mojich vlasoch,
dar chvíle, sladké korienky;
môj smútok tíchne v tvojich klasoch,
a ty si krása mojej spomienky.

Vypínam hruď a teba dýcham
pod lipou v tôni zelene,
bez vlasti pútnik krásnej zeme.

Tvoj úsmev zajtrá sverím knihám,
nech v nich zas horí toto žiarenie,
bo viem, že viacej spolu nebudeme.

MATKE

Poznanie prvé nehy najnežnejšej
a srdce tvoje bez falošnej pozlátky.
Každý tvoj bozk bol pozdrav z nekonečna:
najkrajšie naše pamiatky.

I všetka krása prišla cez teba,
cez tvoje srdce ako zlaté sito;
poslala si mi včera list
a jeho riadky vravia mi to.

Nad mladým pukom sklonená,
mala si oči prorocké a múdre;
bolel ťa predom každý bič,
čo syna tvojho udrie.

Prišli sme k tebe domov ako vtáci
sadnúť na tvoju rozkvitnutú jabloň
a láska naša šepkala ti večer:
Dlaň plnú, mama, nakloň.

A zobali sme pekne z tvojich rúk;
ach, mama, je to dávno už.
Vyleteli sme z hniezda osamelo
a z chlapca stal sa muž.

Česal si potom vlasy sám
a povedzme to ďalej jednou vetou:
tvoj cit mu horel vždy
jak červeň poľných kvetov.

Všetko sa míňa, všetko plynie,
bolesť i radosť vlievajú sa do chvíľ.
Ale nad všetkým v jarnom slnku
vznášaš sa ty jak žltý motýľ.

Stretáva básnik veľa krás
a mrhá slnkom márnotratných lások,
no odpočívať prichádza
do lesa tvojich milovaných vrások.

Byť tak raz ešte pri tebe
v chalupe rodnej, ešte raz,
a slzu ako pečať pritlačiť
na oči tvoje.

SMRŤ

Letíš jak oheň nocou na stepi
a v srdci plačú sirény;
i ťažký pancier nápor rozštiepi,
keď vraciaš sa jak sila v zeleni.

Jak je tu ticho ako v hrobke smrti,
len ty tu šumíš ako moja krv.
Vzývam ťa ako život najsamprv,
kým kolovrat snov sa mi nerozvrtí.

Ach, odíď, odíď, —abo ostaň tu.
Kedy sa skončí návrat toho, čo už nie je,
a predsa ako živý v hrobe kričí:

tvár tvoju cítim do žerava zohriatu
a nekonečný cit tvoj, ktorý klíči,
kde predtým vädly naše orchideje.

JEDNO LETO

I.

Tak sú tu ako zvyšky strateného raja
na slnku, ktoré neprestáva žiariť,
ktoré im vracia svoju blaženosť.

Mladé a krásne v rozosmiatom sne,
ktorý ich ako živé puto spája
a nadieva ich ako perly na niť,
a cengá nimi ako ten, čo hostí svoláva
na slávnostný ples.

Hľa, krása, krása, jak sa týči
v pahorkoch!
A po nich ako po nádherných schodoch
kráča si tento augustový deň.

Jak sa tu ľahko srdce zničí,
tulácke srdce večne na pochodoch
v pohoriach, ktoré nikde nekončia,
v pohoriach tejto slniacej sa nádhery.

Nehádžte, ľudia, nehádžte tu kamene,
nech hladina sa dneska nezčerí
a nech sú oči moje ako čisté pramene,
v ktorých sa zočí táto neprístupná krása,
čo so mnou zahráva sa.

II.

Olej im krásy dodá;
jak keby boly padly so slnka.
Uhádni, na čo asi myslia?
Keď v očiach sa im odzrkadlí voda
a blankyt do nich ticho sostúpi,
budú z nich stromy abo zástupy
a iskriť budú ako hviezdy večera.

Básnik, kde chce, si nápoj načiera.
Nevedia, že tu sedí na postriežke,
až všetko príde samo na dostrel
a zastokne sa ako ruža do srdca.
Veď koľko chvíľ už kvitne takto v ňom
a ponesie ich s pohoria
k slávnostiam svojim, k nesmrteľným dňom.

III.

Cez mladé oči tiahnu sny
jak vtáky večer cez nebesá.
Kým dozreje ich krásny život,
žijú jak ryby zeleného plesa.

Len zrazu budú ako biele lekná
a rozvinú sa večer v plnej kráse.
Z hlbiny ženstva ozve sa ich osud
a všetky jeho hviezdy vzplanú.
Jak klas sa zohne táto mladosť pekná
a ako plodné brázdy zakvitnú.

Len svoju túžbu teraz roztúlanú
uväznia v srdci, ktoré bude smutné.
Ó, časy kvitnutia, keď všetko ľahké je
a k oblakom sa vznáša ako páperie,
keď slnko je tiež kvetom na dosah,
keď všetko spieva, spieva nevyhnutne,
keď oplývajú vodou naše studne.
Starnúci básnik, nehľaď na to smutne!

DE PROFUNDIS

Z tých osídiel niet vari východiska.
Srdce mi, Bože, prijmi na milosť.
Z čistého neba dnes sa zase blýska,
útočí na mňa krásna spanilosť.

Povedz, či zatratíš ma za to,
keď zavše vzbĺknem ako fakľa.
Ach, krása táto, rýdza ako zlato,
jak sa jej láska moja zľakla.

Keď vezmeš ma raz potom na slovo,
súd odznie o tom srdci vzrušenom,
čo odoláva ťažko, ty to vieš.

Pod ohňom krásy mäkne ako olovo;
ty ale mlčíš, ani slova nepovieš,
keď podľahne vždy novým snom.

NARCISY

Niekoľko žltých očí jarnej zeme
svieti tu večer ako hviezdy v cudzine:
že tu sme, za to ani nemôžeme,
narcisy žlté v prvej nevine.

Tento deň pila zo tmy nádej s nami.
Dobre je kvetom v sebe pochovaným;
dýchame tu k vám rozprávkami
a koreň spieva: sviatok slávim . . .

Dobre je kvetom, ako dobre, Bože,
k prameňom tvojim slastne prisatým.
Človek si v biede nepomôže
a miesto ohňa hreje ho len dym.

Pod holým kríkom horia lampáše.
Ach, život, kde si toľko spal?
Kvetný driek jar si tebou opáše
a v triaške miliónov chvál
jak Dávid kráľ, keď tancoval
pred archou, v ktorej kráčal Boh.

Všetko je v plameňoch a horíš ako stoh,
len vráť sa, každý návrat krásny.
Hľa, dych môj, ktorý v prsách píska
pesničku smutnú v tejto básni,
pesničku clivú nášho priepadliska.

CHVÁĽME SI JU

(Karolovi Strmeňovi)

Cez bahno času ako žriedlo vrie,
z hlbočín tmavých večne spokojných,
a ako oheň šľahá v Mojžišovom kre.

Keď mlčí čas a srdce vravieť začne,
keď svetlomety citu na nebi sa skrížia,
cítiš jak lieta nečujne sťa netopier.
Ó, noci, ako voda keď sa nakopila v mračne,
z pŕs vašich prúdi dolu na zem k nám,
na suché stepi srdca, ktoré spíja,
vracajúc silu našim fontánam:
radosť a láska, čistá poézia.

Pamätáš, ako stála pri nás oddane,
lámajúc chclieb svoj lačným utečencom,
ako nás krásou oviala, keď umorení hladom,
schúlení v klbká čakali sme svitanie,
a potom ako biedu našu opásala vencom,
s pohárom vody prišla k bludným vlakom
a pod hviezdami v Bolzane sa v noci prikradla
k tulákom bez vlasti a Mamma son tanto felice
spievala tým, čo vracali sa k svojim s frontov;
a keď už smútok vpichol do nás žíhadlá,

s úsmevom nežným prihnula nám plné viniče . . .
A v chvíli, ktorá všetku horkosť láme,
hladila snami bledé naše čelá,
kráľovná smutných, ktorí možno zajtra padnú
s pohľadom na úzkosti Krista Spasiteľa,
premôžuc život, žiaľ i bolesť zradnú.

I teraz stále pri nás sotrváva,
zázračná chvíľa ticha prostred boja,
keď vojakovi blysne srdcom mier,
a vo zvírenom prachu ukáže sa sláva;
v rozprsku lúčov na kropajoch znoja
zmení sa v odovzdanú pieseň pier,
čo zhŕda blatom, hlúposťou a lžou.
Keď nás aj hryzne jedovatá zmija,
čo naplat akýkoľvek smrtonosný jed
v kráľovstve svätom, v ktorom vládne
pokorná sestra naša—čistá poézia.

SRDCE

Srdce je stožiar,
srdce je hromosvod,
ožiaria blesky jeho krajinu.
Kde nájdu hlasy útočište?
Je toľko bludných ozvien v priestore.
Kohút si kráča pyšne po dvore,
nezobe zrno, iba naznačí,
kurence majú ľahkú robotu;
ktorési piští zabudnuté v bodľačí,
a toto treba spasiť nadovšetko:

čo bezbranné je, žije zo súcitu.
Ako polyp je srdce s ramenami dlhými,
neškodná medúza, hľa, aký zvláštny tvor,
v studených hĺbkach pláva jednostajne
a zachraňuje iných ešte z hlbších:
bo to je prácou jeho kráľovskou,
byť ostrovom pre život v mori ničoty,
byť poľom zoraným a brázdou teplou,
byť dažďom, slnkom, vetrom zarovno
pre semená dní, večerov a nocí:
Srdce, tykadlá lásky, bolesti a snov!

OD HVIEZDY K HVIEZDE

Keď tma sa chystá na útok
a sopka žiaľov chŕli svoju lávu,
každá vec ukáže svoj zármutok,
spájajúc prúdy v rozpenenú riavu.

A básnik, ktorý narodil sa z ženy,
stojí jak hrádza v prístave;
a len cit jeho steskom rozdráždený
veje jak čierna stuha na hlave.

Námorník mora, ktoré zvnútra zúri
a lovec perál, ktoré veci slzia
z osudu, z plodnej perlorodky.

Od hviezdy k hviezde napni šnúry
a zastav slnko, nech ich nezamlžia
odchody tvoje, krása, sen môj krotký.

POÉZII

Neodíď, ostaň, potešenie jediné,
ty družka nocí, ktoré temnom vrú;
kým zmiera všetko, jadro tvoje nehynie
v zreniciach bytia, ktoré večnosť zrú.

Že nad životom krúžiš, to je celkom zrejmé;
si krásy jeho hmatateľný výraz.
Cez teba všetku bolesť preosejme,
smejme sa, smejme, hoc aj ostatný raz.

Veď čože plní priepasť, ktorá gáni
na konci všetkých ľudských ciest,
ak nie tvoj úsmev, žiara na svitaní,
už s druhých brehov sladká blahozvesť.

Ostaň tu, ostaň, hymnus noci, ktorá svieti.
Srdce je kompas, láska magnetická ihla;
človek je ryba v božej sieti,
na ktorú večnosť inovaťou dýchla.

Smejme sa, smejme, priamo víťazne,
ó, miera božská cestou k večným vodám.
Dnes tvoje stuhy vešiam na sťažne,
plávajúc k nepohodám.

Tak nazyvajú moje cesty.
Záhrada južná, žriedlo biele,
ty v zrkadlení vody chápeš ľudské tresty
a každej veci smysel, blaženosť i ciele.

Smejme sa, smejme, úsmev: ruža stolistá.
Nezraniteľne vyspevuje nadšenie.
Súhlasia so mnou všetky veci doista,
v úsmeve našom našly spasenie.

PO NOCI

Po noci, ktorá bola krásna,
po noci, v ktorej človek kráčal po zemi
a mal ju rád, tak zúfale mal rád
horkú a sladkú vôňu jestvoty,
omamný dúšok života a sna,
ktorý jak veľkú bodku
položil osud konča cesty:

Dlho sa sbiera smútok v odriekaní,
v bolesti každej klíči horké zrno;
a keď tak v očiach krása zašelestí,
to stačí:

Konáre praštia, stromy tvojej vzbury,
tie stromy, ktoré rastú vedľa ciest,
po ktorých kráča prihrbený muž,
tvoj démon, ktorý oka nezažmúri.

NOVÝ ROK

Zpod lístia sĺz a zpráchnivelých dní,
z koreňov času, z prítmia súcna
vyletí jak vzdych a nádej vrúcna,
a hľadeť bude rozpačito z poludní.

Tak prichádza k nám ako všetky ostatné,
rovnaký vyjde ako každý z ruky Božej;
no počase ho obopnú raz dróty ostnaté
a západ nádejí a krvi purpurovej.

A večerami bude stále zapadať
i ponárať sa v more, ktoré nevysýcha;
na sny nám padne ako chladná inovať,
plniť ho bude pokora a rozožierať pýcha.

Človek to všetko, všetko dobre pozná,
jednak ho zdraví roziskreným vinšom;
piť bude horké víno z jeho hrozna
a hľadať bude šťastia v čomsi inšom.

Raz taký je už ľudský osud náš.
Načo sa, Bože, pýtať na smer prúdu?
I tak je život krásny, hoc je samá kráž—
dni naše beztak k Tebe plávať budú.

MANDOLÍNA

Keď myslieť bolí a keď pohľad zpätný
bodá jak dýka španielska,
dobre sa zmeniť na tuláka.

Oranžovníky, ktoré práve rodia
a ponúkly dnes plody dievčaťu,
čo s plným košom modrej oblohy
ide si večer po sicílskom poli,
privrávajú sa cez diaľky:

Nemysli, básnik, nemysli a hraj,
jak listy naše večne zelené
nemyslia, iba len šumia.
Hľa, cesta; po nej utekaj!
Hoc koreň trpí, ale v listoch spev;
iné je myslieť, iné spievať,
iné sa s vetrom zapodievať,
a iné určiť jeho smer.

Brnkaj a zahraj, čo ťa po tom,
nech sa len iní trápia s príčinou,
nech rozkladajú farby našich plodov.
Ale ty spievaj o nich, lenčo náhodou
mesiac dnes príde do oblokov.

Myslieť je bolesť, spev je jas,
jas každej veci, ktorá žiari
a v oceľových strunách mandolíny
všetko má smysel, ktorý hreje—
i chladná priepasť beznádeje.

NÁVŠTEVA

V tejto noci mlčanlivej
vraciaš sa tu ešte raz;
zpoza tmy a ríše novej,
smútku môjho predobraz.

Mŕtva si už bola dosiaľ,
ale čože umiera?
Pod hviezdami starý ošiaľ,
pod krídlami netopiera
o sivú škraň šúchol sa.

Nad vodami čiernymi
vznášaš sa jak ľahký olej.
Ovce bľačia v salaši.
Bude zima na Michala,
vzídu hviezdy nad nimi;
hviezdy tvoje, hviezdy kruté,
keď na pery uzamknuté
inovať nám padala.

Ostal iba hlúpy údel
samoty a smútku.
Zničená je naša kúdel,
hrob tvoj mlčí vo vesmíre.

SOCHÁR

(Ugovi Graziottimu)

Kto vie, ako mu v hlave svitalo,
a aké blesky skrížily sa v ňom,
keď za srdce ho temne schvátilo
nadšenie, spievajúc v ňom ako vietor
v korunách plných pyľu jarného.

Bo rozkazoval všetkým anjelom,
keď ako vtáci sadali mu na tylo,
a on jak božský, mlčanlivý rétor
(Boh rád sa díval takto na neho)
v poddajnej hline vyslovoval slová.
Každé z nich bolo ako hrozno zrelé,
naliate slnkom, iným ako naše.
A bol to švih, to bola sila proroka,
oblaky čierne, v zápätí však biele;
bolo to na zemi a v čase nebolo.

Jak mesiac, ktorý pláva medzi mrakmi,
mizne a znovu vynára si tvár,
z ničoty naberala život podoba.
Jak keď sa rodí nový deň a s vtákmi
začína pieseň, ktorá mení vody na nektár,
a potom ako zlatom naplnená nádoba
rozlieva nové tvary bytia v prázdnote.
Čo prebolelo dávno Syna človeka,

a predsa je tu s nami na zemi,
to utrpenie v božskej svojej nahote,
tá neskončená bolesť, ktorá narieka
a do skončenia sveta siné rany
nám ukáže sťa tmavé orgovány.
Tie ústa, ktoré nevravia už nič,
(najvyššia láska končí v mlčaní)
sú ako meče, štiepajúce priestory.
Po jeho prstoch kráča Boží Kraľovič
a sochár azda v tomto žehnaní
necíti ani, jak sa šíria obzory,
a na ich tmavom rozbúrenom pozadí
črtá sa živá hlava Kristova,
jak videly ju galilejské polia.
Až sa raz básnik pred ňu mlčky posadí,
pocíti azda, jak tie tŕne bolia,
a srdcu svojmu v bezmocnosti povie:
Jak blahoslavené sú ruky sochárove!

SAMI

Tak, srdce, ostali sme sami ako palec;
čo cítime, len väčšmi uzatvára kruh.
Ťažko je žiť a život ako válec
pritláča nádej, keď sa dvíha duch.

V krvavom slnku domov kdesi bronie,
matkine oči žiaria ako stálice.
Dĺžia sa smútky ako večer tône,
keď prekročiť chceš vlastné hranice.

Do seba hlbšie, k večna ráztokám,
kde čas a Boh jak deň a noc sa snúbia
v mystickom ohni smierenia.

Z hviezd sála ticho k našim samotám;
ak silné budeš, tmy nás nezahubia
a ružu našu v čierny smaragd premenia.

CEZ OKNO

Cez okno hľadím na zajaca,
ako si chrumká trávu.
Večer je ako morská vlna,
keď obmýva ti hlavu
a cítiš mušle, piesok, rybu,
dotyky vecí ďalekých i blízkych;
otvoriť oči, nebrať dychu
a noci, ktorá lačná čaká,
podhodiť srdce ako smidku.
Čakať, kým padne na jej dno
a vyplaší z nej vtáka.
Hľa, už to bijú na oči
neviditeľné krídla,
pavúky pradú dlhé siete
z toho, čo bolo, je a bude:
kvitol raz dub a teraz v lete
zmenia sa kvety na žalude.
A tvoje srdce, muška v pavučine,
ťažšie je o všetko, čo je.
Darmo sa pýta po príčine,
kým padá na dno nádeje.

KVET

Jak tvoja krása plače vo mne,
k mladosti mojej sklonená.
Vidíš to srdce, keď sa vzopne
nad priepasťami bez mena?

Bez slova oči všetko povedia,
v zreniciach horia známe požiare.
Vracia sa starý Dante z podsvetia,
osudu vtáky obletujú stožiare.

Tajomstvo tvoje, ktoré mŕtvych kriesi,
spočiň tu chvíľu, kým sa skloní deň
a usne v skalách na pobreží.

Ten víchor krásy, rozspievaná pochodeň,
špliechajú vlny v noci do oblokov:
kvitnúce čaro osemnástich rokov.

V UZLÍKU NÁDEJE

Kde sme to vlastne?
V uzlíku nádeje.
My huby na dne hlbokého mora.
Veci jak riasy opriadly nás celkom,
pri srdci cítiš laškovanie vláskov,
pod nami úhor, ktorý nerozorie
ani to ostrie, nazývané láskou.

Len kdesi vysoko—jak na sne,
belie sa ľudská dráma
alebo pravda, ktorá zrána
horí jak nádej otca Abraháma.

A prv, než srdce po nej siahne,
už zapadá ti ako tón,
čo nebol nikdy v svojom úplnku
a veríš predsa nekonečne voň.

To temno na vás nikdy nedoľahne,
narcisy prvé na slnku.

Len bližšie, celkom blízko k vám,
len človek vie, jak vonia na jar tráva,
keď prijal všetko pokorne.
Váš žltý jas sa pridal k jeho tmám
a čo sa teraz s nimi odohráva,
je večne tento staronový zápas
o všetko teplé, ktoré ešte je
v uzlíku nádeje.

PIESEŇ VLASTI

Si hlbšia ako každá iná vec,
koruny nemáš, iba korene;
si v knihe mojej prvý odstavec,
posledná tvárnosť v každej premene.

Si rytmus môjho vzrušeného dychu
a hrdlo večne tryskajúcej fontány;
o tebe píšem najkrásnejšiu knihu,
keď košatíš sa vo mne ako platany.

V tebe je všetko ako v zrne klasy,
budúca pieseň hôr a vtákov;
cez temno zúfalstva si cestu razí
svetlo a cit, čo vústi do oblakov.

Na srdce tisnem prápor zhanobený,
v divokom vetri chveje sa mu žrď;
len nehľaď dolu, v revajúce peny,
kde striehne stále lačná smrť.

Ked umrieť príde zajtra za teba,
to bude koniec iba tuláckeho tela;
zo srdca môjho ostane však pahreba
a láska, ktorá hori ďalej osamelá.

Tá zhasne potom iba v Jozafate,
najkrajšia hviezda tvojej oblohy,
a oči moje—čisté zlato na šarláte,
zaujmú svoje večne polohy.

A toto miesto bude navždy tvoje,
ty neskončená nikdy v mojom trvaní;
na nové nebo všetky ohňostroje
vrhať ťa budú v tichom žehnaní.

TYRANI

Raz padnú tyrani a bude nový svet,
keď z koncentrákov vyjdú ľudské práva;
hoc doma vládne ešte guľomet
a v tragédii Slovák dejstvo odohráva.

Stavajú v Moskve sochu bohu teroru,
Ehrenburg spieva hymny sprostým bludom;
na bratislavskom väzení už otvorili závoru,
a koho zase skántria pred ľudovým súdom?

Ani ti zvolať nedajú na slávu Krista Ježiša,
lebo si v srdci nosil inú politickú mienku;
špinavou pančuchou ti výkrik v ústach utíšia,
a potom obesia jak výčitku a rozpomienku

na to, že raz ich Boh za všetky zverstvá skára,
a zmetie v peklo blýskajúcim mečom archanjela;
teraz je čas, keď kňazov berú od oltára,
lež guľkou padne ten, kto guľkou ľudí strieľa.

AMERICKÁ JAR

I.

Už kvitne naša čerešňa
tu v tomto meste plnom sadze.
Ani čmud komínov a hrdze
jej čistý zákon neskazily,
ani to temno zdržať neuvládze
víťazstvo svetla, nápor sily:
žiarovky biele na zčernalom pni,
kučery nežnej jari, ktorá iskrí,
ohňostroj života a poludní.

Zastav sa, tulák, zastal čas!
stras osud ako jazdca kôň,
nech život zúri, ako chce,
zavesluj teraz po zátoň.

Buď pozdravená, čerešňa,
zdá sa to celkom bláznivé,
že ťa tu hladkám svojím citom,
keď sa dnes ženú kone slnečné
s posolstvom výšok na hrive,
a ruky veľké, ruky jarnej zeme,
dýchadlá kvetov, listov ako sitom
osievať budú zlatý prach a kmit,
ktorý sa víri slnku zpod kopýt.

II.

Len chvíľu malú, už to bude tu.
Stromy sú zrána obsýpané snom,
pod modrým baldachýnom zenitu,
pod dychom božím večne tvorivým,
láska, čo takto predĺžená z večna
nalieva belosť kvetom, červeň kaktusom:
z priehlbne ticha a zo súhry síl,
z napätia, ktoré drží vecí rovnováhu.

Ach, beda tomu, kto sa previnil,
prach zloby miešajúc a neporiadku
do spievajúcej hudby tohto nachu,
čo Vesmír sype na zem bolestnú a sladkú.

Prestaňte, kuvici, to nepatrí sem.
Kto zastať vie a cítiť pukov nádeje?
Anjeli jari idú, žehnajúc nám zem,
tú podnož neba, kde sa v kŕčoch spína

náš osud drsný, krásny osud človeka.
Hľa, jak sa zavše v strunách zachveje,
plesá a potom pod hviezdami narieka:
bolí nás výška, bolí azda priehlbina,
treba nám hľadieť do priepastí dvoch.
Ťažobu dní však denne musíš dvíhať
a premeniť ju v snoch.

III.

Kto orgovánom kvitnúť zabráni
a vtákom stavať teplé hniezda?
Najhlbší zákon vecí šíra sloboda.
Zdravím vás, vrabci, sýkorky a havrani!
Len nám sa stane, že niet pre nás miesta,
bo nastavali ľudia nesmyselné hranice
z hlúposti, z nudy, z vôle vražednej;
a ako ovce za úpeku v košiari
túlia si hlavy v dychu zahorklom.

Keby tak všetci sňali svoje helmice,
snáď cítili by v jarných vetroch na tvári
jak zvesti slnka, hviezd a súmrakov
cez okná duše s ružicovým sklom
šíria ten priestor, vymedzený Bohom,
kde hory srdca čnejú k nočným nebesám,
podobné vpravde zapáleným stohom
na prázdnych strniskách, keď sviezli žatvu.
Mlynári dajú zajtra rozkaz kolesám
a bude pokrm sladký, pokrm zeme,
slobody nápoj božej príchuti.

IV.

Od oceánu k oceánu plodonosný van
ovieva voľný chrbát tejto zeme.
Otvára každý svoje bytie dokorán
a slávi návrat mladosti a krásy.
Bo jar je krásna iba tak, keď nájde
ozvenú čistú v srdci, ktoré plesá,
keď svoju voľnosť do nás zaplieta si
jak deťom matka mašle do vlasov.

Od mora k moru kvitne táto zem,
v jej rukách dneska osud sveta leží;
vzdoruje ešte, silná, práci myslekazov,
jediný ostrov v mútnom bahne krvi;
kontinent tých, čo veria v ľudské právo,
hlásajúc ho jak modlenící s veží.

Aj doma teraz ide jar a vták sa vracia k svojim,
pozdrav ťa Pán Boh, plavčík, koráb pláva kolembavo
na vodách jarných vánkov.
Korenie vonné čaká oddýchnuté brázdy,
s voľnosťou srastáš ako vtáci s lesmi.
Za požehnanie slobody jak vďační sme ti navždy!

Z BOLESTI A NÁDEJE

I.

Otvorte okná, otvorte aj dvere,
dusno je v starých múroch tisícročí!
Zkazil sa vzduch a kysne chorobne.
Na slávu volám vašej novej viere

a venčím prah, cez ktorý zajtra vkročí
porozumenie slávnostne,
už s novým žezlom, s novou ústavou
jak oberačky, ktoré idú večer z vinice,
v zásterách nesúc ťažké strapce hrozna,
kývajúc všetkým oslnenou zástavou.

Vypáľte staré, zatuchnuté pivnice,
na nové víno nové sudy spravte.
Zo Západu sa pohly budúcnosti vetry,
blahoslavený národ, ktorý čas svoj pozná
a ako had vie svliecť si starú kožu
a zatratiť vie lož a otvoriť sa pravde:
že treba zbúrať čierne múry pekla,
v ktorom vrie síra otroctva a neresti;
že barikády lží tu viacej nepomôžu,
krv europská za nimi dosť tiekla.
Plný je pohár, viac sa doň už nezmestí.

Hľa, bahno dní až po hrdlo nám stúpa,
ku hrdlu tvojmu vznešenému, Europa.
To nie sú vladári, lež darebácka tlupa,
špinavá pena infernálnych vôd;
ich päťročenky ako hlupstva vyleštená kopa,
daly sa teraz s krikom na pochod.

II.

Ale to všetko márne, treba začať znova,
rozmetať staré pareniská malosti.
Kým na hraniciach budú všade závory,
kým žiadostivá bude ruka susedova,
kým nestretne brat brata svojho v milosti

kým nezapadne Hviezda krivdy za hory,
kým neuznáme, že nám všetkým patrí obloha,
že cesty zeme pre všetkých už voľné sú,
od chladnej Gdyne po slnečné Bari,
že kapitáni pri kormidle dívajú sa na Boha.

Buď zdravá, krásna Stella Matutina!
Kde naše biedne trosky vlny odnesú?
Jak bielo kvitne lepra v jeho tvári,
ale aj tak sa ešte ku Tebe vždy spína
kontinent svätcov, katedrál a slávy.
Po toľkých iných, daj mu ešte milosť jednu,
nech zpod trosiek sa dvihne život nový,
nech kvitnú ruže ponad psiarku biednu,
nech nemyslí už viacej na okovy.

III.

Čo na tom, že nás nikto nepočúva,
len vtáky, hviezdy, vody jazerné?
Keď básnik prizerať sa musí bezmocne
a hora sa už viacej neozýva, hluchá,
tá hora sveta, zhlupnutého nesmierne,
kde vyschly sady ducha, sady ovocné.

Kto sa ťa pýta, čo to vlastne chceš,
čo horí v nociach v tvojom srdci nad mestom,
čo značí jedno svetlo v toľkých tmách?
Bolesť ti zvoní ako v tichu ostrá spiež,
kým dospejeme neodvratne ku trestom:
k smolniciam v Nerónových záhradách.

Bo toto bude koniec nášho pokolenia;
nemožno zrádzať všetko sväté beztrestne,
nemožno žiť vždy z popierania Života.
Na križovatkách zbabelého zápolenia
sa pýcha sveta ako balón roztreskne,
už za horami sa nám Anjel Zhubca chichotá.

Aj nešťastie má svoje príťažlivé čaro,
pre samovrahov sladko spieva roklina
pesničku zhuby, hymnu padlých anjelov.
Načo tak zostra, v Argentíne kvitne teraz jaro,
načo len básnik smutné veci spomína,
tragiku ťažkú blížiacich sa úderov?

Nástup je silný, valia sa už temné sily,
červeno kvitnú púšte Mandžurie,
na Akropole bude nová zástava.
Či sedmispáči kedy ohne zadusili
a pred náporom strašnej ľudskej mizérie
len vzdať sa, čo iného nám už ostáva?

Veď dobre, dobre, stane sa vám povôli
a bude tak, jak zbabelosť si žiada,
keď z ilúzií ostane len biedny prach.
Blíži sa noc a smrť už nad ňou vrcholí;
kto do rukáva pustí hada,
skúsi, čo je to vrah a strach.

IV.

Prestaňte rečniť, v bolesti sme rovnakí,
v polkruhu kosáka sú všetky vaše hlavy
jak osamelé steblá v svetle polmesiaca.
Ste slepí, nevidíte makateľné náznaky,
ten pazúr Hviezdy, pekelný a dravý,
pod ktorým srdce vaše isto vykrváca?

Nechajte starých, nech si pochybujú,
žiada si svojich zbabelosti mor;
pionieri sa vždycky krvou potili.
Ale vy čujte vetry, ako ponad hlavy dujú
z neznámych ešte, ale krásnych hôr
nádeje, zo dna ľudskej prasily.

Trestal nás Boh, bo každý myslel iba na seba,
a každý kľakal len pred vlastnou modlou
Priama, Mamonu a, pravda, Molocha.
A vravieť o tom ani veľa netreba,
že pre neresti s dušou takto podlou
zatiahla sa nám krvou obloha.

Jak si to všetko strašne poplietli:
vraveli láska, mysleli však boj;
vraveli právo: značilo to krivdu ostatným,
kým na bojiskách supy na mŕtvoly neslietly,
kým zúfalstva sa neroziskril ohňostroj.
Už slnko nevidno, len krv a dym.

Ugo Graziotti: Básnik Karol Strmeň
(kresba v čierno-bielom, 1950)

Karol Strmeň

STRIEBORNÁ LEGENDA

STRIEBORNÁ LEGENDA

NECH NEMÁ KONCA

Nech nemá konca moja túlka
krajmi, kde kvitnú citróny a maky.
Chválim ťa, moja ľuľka.
Plávajú voľne tvoje biele mraky.
So dňa na deň je krajší svet
a nemá ceny návrat.
Pražená káva vonia zas a koráby sa roja.
Ó nekonečná túžba moja!
nevýslovný a bezhraničný závrat!

Spí pod ružami naša žltá viecha,
šelestia vlny ako strom.
Vietor mi plachty nadúva a vtom
už stúpa moja túžba závratná
po šírom svete, po vlnení ďalekom
a vrelý piesok láka, vábi tma
a pod nohy mi slaná voda špliecha.

MUŠĽA

Mám v ruke mušľu, jemnú ako cit
a svetlo, ktoré prebleskúva v hore.
Stačí ju k uchu priložiť,
a zašumí v nej veľké modré more.

Aj ja som vídal perleti
na mori, ktoré opojivo znelo.
Ešte mi šumí v pamäti.
Sto morských vĺn mi zmýva biele telo.

Ó moria, výšky, diaľky drásavé!
Shodil som kliatbu noci zlej,
nečítam jazvy, plachty, kotvy v prístave,
vypínam oči k neviditeľnému
obzoru zeme neobjavenej.

PREDTUCHY

Pod poduškou mi spával had
a keď som raz bol na smrť unavený,
ohlásil sa: Buď rád,
večné sú síce kvety na stromoch,
no život nemá ceny.

Vyšiel som z izby. Sojky pely: Hľaď,
s okna ti biele ruže hádžu ženy.
A kvitlo nebo, hučal zlatý vodopád
a bol som nešťastný
a tajne zaľúbený.

Niet ešte svetla pod oblohou belasou,
ale mám piesne
a klince, ktoré kvitnú iba v máji.
Nech teda veje vietor do vlasov!
Som ako dieťa, hľadám predmet neznámy
a stojím,
kde mäta vonia,
v brezovom háji
s prázdnymi rukami.

KARTA

Vykladal som si karty.
Zastieraly mi oči zlaté parky,
pozeral som sa do zrkadla
a zrazu padla
osudná karta, srdce červené.

S prekvapením som chytil symbol starý
a v údive
a bláznive
podvihol som ho k rozpálenej tvári
a vzýval božstvo jari.

Mňa nikdy predtým nezlomila sila,
pyšno som strhal šarláty,
ale keď vyšla pre mňa táto karta,
chodil som dlho ako zakliaty,
natoľko mojim očiam porobila.

NOČNÉ MESTO

Stáli sme pri kaktuse,
čo práve vydal kvet
biely a útly.

Šumelo nočné mesto
jak stará pieseň lutny,
jak pole zlatej raži.

Raž hviezd sa triasla v korunách.

Belasá hmla, čo spúšťala sa okolo,
dýchala ťažko, prichystaná k varu,
a lampy z Piazza Popolo
venčily bránu antického baru.

Jak jazerá a okvetia
pod zelenými brehmi rána,
jak roky tomu zabudnuté hlasy,
jak fialové strapce orgována
pri tichej vode podsvetia
voňaly tvoje vlasy.

ZLATÝ DEŇ

Stisk ruky, úsmev, a už si aj ušla.
Za bránou klopú tvoje sandále.

A ja sa usmievam a usmievam.
Obdivujem sám seba. Je to možné,
že ty ma ozaj ľúbiš? Svet je dobrý.
Čo stretnem ľudí, postoja,
s počudovaním hľadia na môj úsmev.
Nech sa len čudujú.
Dnes som ti vyznal lásku so skľúčeným
srdcom. Nie, pravda, slovensky,
to by som sa bol bál,
lež v talianskej reči, obozretne:
Ti voglio tanto bene.
Čakal som, že sa zrúti celé nebo,
a nič sa nezrútilo.
Ty si sa usmiala.

A teraz idem píniovým lesom,
v srdci mám slnko, v očiach zeleň lístia,
a keby som mal z čoho,
prvému, koho stretnem,
zaplatím štvrtku červeného vína.

MILOSŤ

Dlho som bránil odlúčenosť svoju
a zatvorený žil som ako mních.
Mával som smäd, a predsa vyhol zdroju.
Dlho som bedlil v nociach zelených.

Prach pokryl všetky moje múdre knižky,
prv voňaly jak vrecko škorice.
Za mrazov vyschly moje tamarišky
a zplesnively moje temnice.

I dnes, keď vyšla pre mňa luna nová,
neopúšťa ma clivá samota
a nevychádzam z pomykova.

Núkam ti iba čierne kvety ticha
a veľkú bolesť svojho života
s náruživosťou bývalého mnícha.

PIESEŇ O VLKU

Súhvezdia ťažké, krvavé
horely ponad moje cesty bludné.
Videl som rumy v húšťave,
a pri nich predsa spievať modré studne.

Mával som obväz na hlave,
a v srdci slová pohŕdavo vľúdne.
Dni boly ako zbrane bodavé
a noci také, že v nich človek schudne,
tie noci sĺz, ten výkrik z utrpenia.

A nepohly mnou rany ani boje.
Ale že moju hrdú dušu zmenia
do takej miery čierne oči tvoje,
že čistejšie než plápol ranný
sa zaskvieš v mojej doméne,
nemal som zdania. Idem skrúšene
jak vlk, čo líže biele ruky panny.

V SVETLE LAMPIONOV

Tu v svetle lampionov
sa dívam
do tvojich čiernych očí, ktoré horia
čistejšie ako piesok na dne mora.
Kvitnú už višne.

Tam pod stromom, kde svietil nový mesiac,
červenou šatkou kývla si mi pyšne,
spokojná, šťastná, veselá.
Keby si bola vedela,
že som ťa miloval!
Tryskaly vodomety,
šumela noc a oblúkom
mi tvoja šatka kývala.
Išiel som v ruke s klobúkom,
kvet som mal v dierke kabáta.

Nevedela si, že ťa ľúbim divoko,
no dnes už vieš,
aký som šťastný, že ti z očú čítam,
že si ma vtedy milovala tiež.

CELÉ NOCI

Keď nespím celé noci spitý krásou,
preletujú mi srdcom ako tône
voňavé vlny tvojich čiernych vlasov
a hlas, čo zvonil v mojom telefone.

Sám pre seba som málo,
do sveta v drsnej chudobe
čniem ako holé ošarpané bralo.
No svieti na ňom tajomne a bielo
(na oltári či na hrobe)
odovzdané a nežné tvoje čelo.

Môj svet je plnší. Tvoje čierne vlasy
sú šerom lásky, ktorá spája nás,
i keď som tu len sám.
Tvoj osvetlený hlas
je otvorenou zlatou bránou.

RÁNO

Raz bolo ráno lesklé ako čriepky
v poli, kde kvitnú čakanky.
V korune stromov budily sa sliepky,
svetlá sa zažíhaly v oblokoch.

Prechádzal som sa v našom humne,
kde žiaril stoh
a na rose sa zrkadlilo slnko.
Tisíce lúčov sypalo sa ku mne,
mal som ich na perách a v kučerách
a v duši ako zvestovanie ruží.

To ráno po daždi, ten vietor jasu
vidím dnes v tvojej tvári,
až sa mi v očiach marí
a zakaždým, keď pretriem si ich dlaňou,
si jasnejšia, si ako kryštal,
cez ktorý svieti slnko: moja láska.

NEPRAVDA

Bol taký vietor! taký vietor, ó,
že blčaly nám kahance a líca.
Kývala peklu rozcuchraná štica.
Bolo to hrozné. Sukne dvíhalo.

Sto bosoriek nás bilo palicou,
hádzaly na nás žihľavu a skaly,
vrieskali čerti dolu ulicou,
ale my sme sa ďalej bozkávali.

DEŇ NAŠICH ZÁSNUB

Deň našich zásnub, večer pred nimi,
horúce ústa nedočkavé!
Vo vysušenej tráve
našiel som slzy a hľadím na ne.

Svetielkujú tu medzi klasmi
na celom láne.
Sú okom kvetnej byle
a požehnaním tejto chvíle.

Dva prstene a jeden oblúk životov,
jediná škála,
jediný večer, ktorý perly prestiera!
Vedený rukou anjela
pozeral som sa bez úzkosti, s istotou
na pole sĺz,
kam pozrieť si sa bála,
na chladnú rosu našej budúcnosti.

PREBUDENIE

Keď nad ránom ma zobudilo
pískanie vlaku z mrcha snov a clivôt,
červený pruh mi svietil na stene
a život
perlil sa ako víno.
Na šnúrach v mojej zapadnutej štvrti
visely vlajky bielizne:
perute proti osudu a smrti.

Pod takým bielym práporom
mi zazvonily v uchu
najradostnejšie postrácané vety,

ako by som už v niektorom
obchode stál a hľadal biele kvety
v sprievode zlého uličného ruchu.

PIESEŇ RUŽI

Keď držíš moje ruky, ruža čistá,
a vidíš oči, skrvavené slepotou,
medzi nás pnú sa horké muky Krista,
jas vykúpených životov.

Z milosrdenstva nesmrteľný Boh
sa napil pre nás blenu smrteľného.
Dnes prijíma nás k sebe obidvoch
a máme prsty v svätých ranách Jeho.

Ty si sťa lúč a jasná žiara sklovín,
pri tebe temný, zachmúrený som.
Dívaj sa na mňa zrakom Ježišovým
a miluj ma tak čisto ako On.

PRSTEŇ

Keď snubný prsteň korunou
zožltlej ruky sa ti odkotúli
až na môj hrob, pod horký koreň ocúnov,
ó spomeň si, že moje srdce ľpie
na tebe stále, prijmi moju tôňu,
jej objímania neviditeľné
z nemilosrdných brehov Acherónu,
aby som ako chvenie strún

pod tvoje srdce šeptal z nenavrátna
zelených lún

o tom, že celú večnosť ako v prvej chvíli
pozeral som ti do očú
a dvaja sme len jeden život žili.

PANORÁMA

Keby sme boli
spokojní ako dobré
prežúvajúce voly,
nie ako vlak, čo ide s nami tunelom,
chápali by sme anjelov a kozy
pri ohrade a pri záhonoch papriky.

Schudobneli sme v umelom
šedivom svete.
Pod komínami techniky
kto ešte vie, čo bolo sväté,
čo patrí čiernym anjelom?

Aspoň tá rieka tečie milostive.
Na jednom brehu
zvestujú žaby požehnanie černejúceho snehu,
na druhom v rúchu z plyša
Obranu viery číta
(žiaľ, krátkozraká) abatiša.

A slnečnica, relíkvia z jesene,
len múdro hlavou kýve.

ENCYÁN

Nie je muž sám a nie je žena sama
a nie je srdce zatvorený džbán.
Nezábudkami ovíja sa jama
a nad priepasťou kvitne encyán.

Ten encyán! Ten pozdrav strmej výšky!
To prekonanie zemskej prázdnoty!
Nik nie je sám, kto nemá dušu líšky,
a vládne ako ty,

najdrahšia moja, nad kráľovstvom biedy.
Ten ligot lyžíc, mís a pohárov
a umývanie oblokov a dlážky

je encyán. Nie panský kvietok rozmarov,
lež tvrdý koreň. A nie kvietok bledý,
ozdôbka našich herbárov,
lež nad priepasti vyklenutý pozdrav.

Slnečný, hrdý, ťažký.

PUK

Čo vraví koreň puku? Hádajme.

Vyznáva krehkosť puku ružového
a velebí ho potajme,
nezničiteľne natešený z neho?

Bohatý koreň, bohatší je puk.
To je náš život, ktorý puto láme.
Zo všetkých síl sa odovzdávať máme.
V tom je náš smysel, svetlejší vždy viac
než slzy, ktoré poprehltávame.

V pohybe vetra postupuje alej.
V zákone krvi človek (pochopiac)
oddáva vlnu smrteľnosti ďalej.

ŠĽAPAJE

Akoby dýchly ruže z dávnych jarí
pod naše okná, drahá žena moja,
tak zo starých čias bez premeny žiari
tajomstvo nášho zriekania a boja.
Pozeráš na mňa ticho, bezo slova.
Umŕtvovanie zachvátilo nás
a splýva ako stuha fialová
na nevýslovne ťažkom venci čias.

Vždy je dosť skál, čo letia naokolo,
do srdca mieriac. Darmo brúsia ich.

Pretrpíme, čo určené nám bolo,
a okrídlený piesok nezahrnie
šľapaje nás a všetkých veriacich.
Nevyschne nikdy kvet, čo rodí tŕnie.

SVITANIE

Počúvam, ako zo sna dýcha moja drahá.
V rozvitku prvej belasosti
sa dívam na obloky.
Ožiarujú sa hrany nášho nábytku.

Takto sme vošli do života.

Len sen je pravým priestorom na odstieranie vnútorného vesmíru
a celá spálňa ako hrob na prahu sladkých koreňov a čistý dej

Náš život je len stály obraz prechodu k pravej slnečnosti
so zrkadlami vodných parkov a spevom jari zelenej

Trasie sa knôtik lampáša
Neviditeľné ožíva a odráža
sa v očiach ktorým tajomstvo sa odkrýva

Dýchanie naše meria hviezdny čas,
ktorý sa stáva zázrakom a putujúcim oblakom
pri jasnom speve veterných a jestvujúcich krídel Boha.

NOC

V jej čiernych vlasoch moje bozky ako pole vlčích
makov
jej vlasy zem
záhrada makov po zemi a v podzemí
jej ruka v mojej ruke Trvanie lásky ktorú cítiť chcem
až nad trávou a oblakmi
len dlhý odlet vtákov
pozdraví mŕtvu zem

Do všetkých vetrov rozhodené
sú tvoje ruže: tvary zlatých mrakov
nad zatieneným brehom v kroví Hesperidiek

Akoby všetko trvať malo
jedinú chvíľu vzdychu
len zatiaľ kým sa puky neotvoria
a neosvetlia obloky
Za vlnou príde nová vlna a modré slnko zátoky

V jej čiernych vlasoch veniec mojej pokory a bázne
z hlbiny môjho srdca
ryšavé ohne šľahajú jak pozdravy
blyskľavý rubáš zakrýva
pohyby našich mihalníc a oči naše časné

STRIEBORNÁ LEGENDA

Boli raz traja bratia: Jeden mních
z rodiny bratov žobravých
(päsť bola jeho malou lýrou);
druhý bol básnik ohnivák,
usmiaty chodil za Elvírou,
keď mala vlasy ako zlatý mrak,
za nocí mlčal pod jej balkónom;
a aby rástol spasiteľný zmätok,
ktorý je v dnešnom svete hlavným zákonom,
ja som bol tretí (ako svedok).

Nedá sa vraj žiť z poézie,
čoako sladko vonia sad.
Ale my traja neúprosne
dôverivo sme budovali vo sne
budovu z karát menom Hrad.

Jovovi sa to nepáčilo vôbec
a Belzebub,
čo zastupoval čierny klub,
rozohnal našu ušľachtilú obec.

Ten mních sa teraz v Brazílii pýši
slzami, ktoré prehĺtal,
a pritom lapá politické myši.
Ten druhý píše knihy, aký žiaľ!
zostáva za trest po škole.

Ten tretí sedí v popole
a ľudskú hlúposť povyšuje na trón.
Zmenil sa, chudák. Jób je jeho patrón
a číta knihy, ktoré iní píšu,
oblažujúc tak jeho malú skrýšu.
Žalostne to s ním vypadá.
Nebesá, veď len prekladá a prekladá a prekladá.

Mních, čo je s tebou? Kde máš obrus na tráve?
Komu dnes nosíš v rukáve
chleba a syra, fľašku s dobrou vodou?
Túžime spolu za slobodou,
za krajom, kde by spieval morský breh.
Zopsul sa svet. Aj ruža vonia ako hriech.

Brat, kde sú tvoji priatelia?
Pod kosákom sa veselia.
A kde sú lampy tvojej zlatej haly?
Na večný sen ich zaregistrovali.
A kde sú tvoje neapolské obloky?
Plávajú tichým azúrom sťa oblaky.

POSLANIE

Smiluj sa, rímsky Eskulap,
a zachráň našu kožu.
Potrebujeme všetci milosť božiu.
Smiluj sa, rímsky Eskulap, a mníchovi
daj východ slnka ružový,
ctnosť nechať takú politiku,

pretože tvár mu ožĺtne
a hrdza sadne na pery
od barnumského kriku.

Ohniväkovi rozmnož smiech a nedele,
aby nám spieval farebne a vesele
aj o nádeji, ktorej nikto neverí.

Mne, keďže som len smrteľník a jeden z nich,
daj mnoho kníh,
aby som sa drel ďalej ako vôl.

Každému z nás daj blesk,
čo srazí hviezdy navôkol
a spojí všetky oddelené priestory.
(Necháme ho raz na mori.
Sadnú naň všetci vtáci preletaví
a budú spievať v dobrom zdraví.)

Ešte raz teda porúčam ti mnícha,
spávajúceho na jazyku ticha,
kde kaja sa jak útlocitný tulipán.
Eskulap, stisni jeho ľudské kosti
a zapáľ pred ním tymián,
aby bol šťastný väčším dielom
aj s nepotrebným telom.
A pozbav ho zlej spoločnosti,
aby mal život do večnosti. Amen.

PIESEŇ O JESENI

Urbár sa mihá ostrím kôs.
Otava dýcha ako zo sna.
Vendelín ženie stádo kôz
pri viniciach, kde Urban ide s muštom.

Oblaky, oblaky, labuti biele
na azúre pustom.
Zima je, trnky. Štípe mráz
na pahorku, kde gúľajú sa zelené
červené
žlté
plody tichej jesene.

Zvon kýve hlavou nie, a srdcom chváli Pána.
A dvíha pušku poľovník:
skrvavuje sa biele brucho holubov.

Oblaky, oblaky a veľké rany rána.

OBLAKY

Keď pláže plné slnečníkov
šumely rečou rybárov a vĺn,
len oči zavrieť, a bol to už ker kolibríkov.

Na teplej tráve
s rukami pod hlavou
koľkokrát som sa díval
na odchádzanie fantastických oblakov!

KORENE

Zvonivá ťarcha koruny a plodu
sa kloní ku mne ako dobré zvesti
a sype farby, parfumy a vodu.
Ohýbajú sa plné ratolesti.

Vysoké nebe dvíha plachty sivé
a letí plné zlatých kameňov.
Koruna spí a v azúre sa kýve
a v ťažkej hĺbke dolu pod zemou

studení slza, vlaha pre budúcich.
Postojte chvíľu, plávajúce tiene.
Koruna sa už stala chvostom pávy

a šumí celá od ovocnej šťavy,
zatiaľčo skladám klobúk na korene
k neviditeľnej sláve pracujúcich.

ZLOMOK

Na pleciach kata perleťový plášť
sa v plnom slnku svíja
a mrzké srdcia hľadia
jak čierne oči sov.

Ale strom, ten má predsa mladú zeleň
a po jazere pláva konvalia.
Za dvermi stojí ktosi s kyticou.
Bijú dve srdcia v plápole
ako dve skryté pištole.

TRI MODLITBY

I.

Zjavuješ sa mi s utrpením svojím.
Viem, že ťa trápi iba jedno. Ja.
Už mesiace mi nedáš pokoja.
Vytrvaj, Pane. Pozri, ja sa bojím.

Niet vo mne nežnej lásky holubov
a nevidel som rebrík Jakubov.
Stojím tu ticho s lebkou rozbitou
posledný v rade tvojich levítov.

Načo som žil, ak padnem ako vrak?

Ak ty ma necháš, kto ma ešte prijme?
Pohlaď ma ako neposlušnú kozu,
rukami dvoma pritiahni ma silne,
na holý chrbát vypáľ mi svoj znak
a v svojej krvi umy moju hrôzu.

II.

Čo mi dal svet? Och, výdobytok plytký:
úradný prach, čo vysuší aj ducha.
Nič nemám. Ani vola ani sýpky.
Aj moja reč je celkom jednoduchá.

Už sme sa stretli, Pane. Aj ty máš
len rozhodnutie: opak kapitálu,
plášť potupy a pri ňom moju stráž.
Mne pery púchnu od octu a žiaľu,
teplú krv nesiem v shyboch svojho šálu
a vzájomný je strach a súcit náš.

III.

Chceš, aby som ťa oslavoval? Čím?
Veď žiadaš všetko. Pýtaš môjho ducha.
Z komínov tuná všade stúpa dym,
v uholnom prachu každá ruža stúcha.
Mám pýtať ja? Och, žobrať dávno viem.
Chytám sa tvojho najlepšieho vrecka
a chcem vždy jedno: úľavu a vlasť.
Taký je život žobráckeho decka.

O božský pytač, neboč od domu,
kde spí môj syn a krvaví sa kalich.
Len pýtaj, aj keď nikomu
v ústrety nejdem s úsmevom a krikom.
Tu, v stánku biednych, na hostine malých
rozmnožuj víno svojim svadobníkom.

ZVESTOVANIE

Po zvestovaní Panna zapýrená
pustila prsteň z uľakanej dlane,
sťa lístok brezy chvely sa jej pery
a spýtala sa, ako sa to stane.

Obledol anjel, vyspieval a zmĺkol.
Svet omladol a voňal tymianom.
A počúvala snúbenica Ducha,
sklonila hlavu, súhlasila s Pánom
jak vyplašená srnka, ale viac,
jak biela ruža dokonalej chvíle.

Rumeniac sa a privoliac,
poklonila sa Plameňu a Sile
v tichom a čistom dobrorečení.

Jej teplé slzy usýchaly na zemi.

ODPOLUDNIE

Týčte sa, orechy a dómy,
nad jazerami pokorení.
Zrkadlite sa, vejte, moje stromy.

Chcem čakať v tichom vašom tieni
na božiu ruku, ktorá zlomí
dušu moju ako hrozno,
zlaté hrozno na koreni.
Zvoňte mi, zvoňte, poháre.
Boh shromažďuje moje slzy všetky
na jasný venček.
Oči má ako modré kvietky.

Týčia sa stromy,
točí sa voda vírom.
Toho dňa, keď ma nebudú
hnať vetry v svete šírom,
krvavé bude slnce nad vesmírom,
ale ja budem vyspevovať
víťaznú chválu osudu.

PAHOROK

Za mestom poľná cesta
je samý teplý prach.
Blažený pocit, keď sme chodievali bosí!

S vŕšku je celá krajina
s mušľou mesta
len ako jasné zrkadlo
a naše tváre
vytvárajú v ňom pohyblivú kyticu
s úsmevmi nádeje a svetlom sĺz.

Pozeráme len na časnosť
na biele bárky.

Svah, svieži svah a zarodené jablone!
Lesk ovocia je naša dokonalosť
v pominuteľnom čase.

Aj vo večnosti chodiť bosí
lúkami lúčov a rosy!
Aj vo večnosti jestvovať
jak zrno v klase!

VÁHY

V ruži hýri sladká hmota,
čistý nach.
Od života do života
bijú vlny, spieva more,
čisté more, osvetlené
v hlbinách.

Srdce každej minulosti
urna je a prach.

Ale predsa v modrom zlate
riek, čo plynú v kotlinách
pri ďalekom Jozafáte,
duch, čo volal na poplach,
hýri ako na krídlach,
ako v ruži sladká hmota,
napriek strate.

Čo nás učia tmy a hviezdy?
Každý jazyk nech je jazyk
nesmrteľných váh.

PRED BÚRKOU

Na nebi belasom a čistejšom než oči
    usadily sa jazerá
a ty tu ležíš dieťa pri lopúchu
spíš ako mušľa umytého vzduchu

ker plný kvapiek dažďových
a fialové dálie
voňajú ako mydliny a starý spev
z doliny stúpa dym a očernely slzy Panny Márie

rosička sedí na strome
a zvedavo si obzerá
prach za letiacim vozom

MILOSŤ

Niekto sa pýta na poetiku
a ráta zvuky, spočitúva hlásky.
Nechajme deťom bábiku.
Keď rastie zrno, rastie z božej lásky,
z neporátaných zrniek vzchodia klásky
a dobrý gazda neráta.
V katalogoch niet mágie.
Leda by ranné vtáčatá
nosily na ne ľalie.

Prostota božia v nás
otvára svet
a vysvetľuje čas.
Len tomu treba rozumieť.

A tak sme, Janko, v slnečnejšom Ždiari,
kde i tá záhada,
pre ktorú ruža opadá,
je ako záhrada:
žobrák i svätý

si líha
medzi jej pestré milosrdné kvety.
Nebe je všade otvorená kniha
a srdce, ktoré miluje a váha,
je vodováha.
Podľa nej zistíš, kde je pravá vlasť.
V mene tej jednej margaréty,

čo dodnes zhára
a ktorú dávno na stôl neprestretý
položil som ti do pohára,
objavujem a nemôžu ma zmiasť.

Tak žije ďalej Karol tvoj.
Trvá i kliatba. Keby bez krídel
videl len kliatbu, keby nevidel
a necítil aj bolesť,
spieval by inak, ako malé dieťa,
keď nájde kvieťa,
alebo ako prsteň, ktorý v mori svieti.
(Ale keď nie sme deti,
ale keď nie sme deti.)

KAŽDÉ RÁNO

Každé ráno, keď idem do úradu,
tých istých ľudí stretám na tom istom mieste
Mohli by sme sa pozdravovať úsmevom.
Starenky stretám. Idú s prázdnym košíkom.
Poštára, ktorý pesničku si píska.
Rad detí, ktoré mníšky vedú z kostola.
Rozličné tváre belochov a černochov.

Ideme všetci oblečení do šiat,
pod ktorými sa naše nahé srdce
schuľuje k vyhni každodenných starostí.

Odchádzame a nepoznáme sa.
Na dlažbe naše kroky zanikajú
v šuchote aut, kolembaní tramvaja.
Výkladné skrine, neónové reklamy
obracajú sa za nami
s usmiatou zlatou grimasou.

VTÁK

Chytil som vtáka čierny malý
srdce mu bije moja dlaň ho páli
veľké sú moje hriechy
čo sa o nich vtáci naspievali!

Je mi ho ľúto.
Čo sú jeho radosti?
Úžas že parky zakvitly soľ mora
alebo sú to
ľadové rýchle procesie riek
pri stofarebných horách
alebo sú to
pomaranče slnka
kút fialiek?
O tom by spieval?

Obyvateľ trsti
neboj sa v mojej dlani
aj ja som väzňom v božej hrsti
obaja život milujeme a ty mi zobeš prsty
leť!
radosť je kytka úžasu

Chodil som celý deň a celú noc
po tejto stráni. Vôňa hlôhu
zdá sa mi iná ako vlani.
Tak sa to páči motýľom a Bohu.

AMERIKA

I.

Na morskom brehu biely koník klusá
v slnečných lúčoch zjavujú sa
obrysy
a
mestá
celej Ameriky
Teraz sa ozve siréna
Jednu som stretol ešte v Cymbalíne a volala sa Iréna
Kto schádza s lodi ešte nevie rozdiel medzi sirénou a džezom

to preto lebo Amerika je z diaľky veľkým lesom
so zlatým vtáctvom senátormi je veľkou stranou novín

od mora k moru Amerika je mostom premávkovým
čierni a bieli prípadne aj Indiáni
a Číňan ktorý perie bielizeň
všetci sú ako prezident a prezident je ako ty
toto je pôda triumfálnej slobody

farebný zázrak faraóna a hviezdy ktoré nosievali
    veľkí páni
nájdeš tu iba v múzeách
za vylešteným sklom
od mora k moru Amerika rovná sa veľkej záhade
nenosia sa tu europské šaty
strechy sú ako pri Mexiku širáky
a všetko sa to stále strieda
na elektrickej pevnine

II.

Táto zem ešte stále drieme v prvorodej nevine
a podľa čísel Izvestie nemá tu konca kraja bieda
tie pruhy červené v zástave Spojených štátov
to je vraj dielo bankárov a potentátov
krvavá koža nazdieraná z trvalej kože chudoby

úbohá Izvestia ty lživý papagáj

tie pruhy sú sťa stužky mandolíny
znak mladosti a večitého spevu
ohnivé stĺpy viery v právo človeka
tie pruhy sú sťa krv
čo tiekla z hrudi amerických chlapcov
za spravodlivý svet   a preto venčí
ich hviezdna koruna
dajme si ruku tesne k telu a salutujme práporu

III.

Prešli sme cintorínom
a s tichou hrôzou
vchádzame bránou zlatou
do zeleného parku
pozdravujeme rozosmiatu kvetinárku
jej kytice sú červené jej doláre sú zelené a zelený je
tento letný čas
zelené sú aj krídla letných mrakov

pominuli sme karavánu Cadillacov
bez fyzického úrazu
nevychádzame z úžasu
akási žena stretla nás
s klobúkom a la 1922
má tichý hlas
kontinentálnu výslovnosť
roznáša nápis PRÍDE KONIEC SVETA

na pavilone žiari detská kapela
nepríde koniec sveta
aspoň nie v Amerike
zázraky sa tu iba začínajú

IV.

A technika je letiaca a lezúca a visutá
prejavila sa ako modré autá
rozprestrela sa medzi moria vsala sa krížom do zeme
a odfukuje dym
zachvíľu ďalej nevidím

prechodia zasa autá
v každom je dáma s jazmínom
a potom veľké nádražia a chladné haly kina
a mrakodrapy   okná nikto nespočíta

No prériách sú otavy a agáty
v Texase známom z krvákov
je teplé more exotických bodliakov
a lesy štátu Washington sú zástery
slnka keď vyjde slnko februára

Amerika má tisíc tvárí je milióny Amerík
voňavky prístavy a obraz ktorý zrkadlí sa v južnom
    víne
kaňony farmy ľadničky a na Floride lemóny a dyne
a detské tvári ružové a tučné
jak rozkrojený pomaranč

smejú sa slnku v ústrety sú ako lístie hebúčke a plné
    šťavy

americké sú aj únie a široké-široké riadky Walta
    Whitmana
každodenný stĺpec Sokolského a analýzy Lipmanna
závratne pestré slnečníky pri mori

sláva ti Rozum slobodný
toto je všetko z nadšenia toto je všetko z hlavy
tento ľud rastie pomedzi dva obzory
bývalý cowboy študuje a stavia nové ulice
v lodeniciach sa stretá celý svet a miesta je tu pre
    rozličné jazyky

toto je nebo začiatkov
jeden miluje cudziu kasu a druhý dáva na kostol
obaja začnú od piky
a končia u pohrebníka
každý kto hýbe rozumom je apoštol
a zvíťazí tu ako mesiac strapatý

V.

Buď pozdravený
belasý kŕdel lietadiel
buď pozdravený
ľud ktorý stvoril tento svetadiel
ty stála sopka
s vybuchujúcou dušou!

A novovek je mladší ako stredovek
a stále rastie ako rieka svetelná

I ja tu sedím na brehu
a obdivujem básnikov a kolotoč
v demokratickej spleti

od mora k moru Amerika je rozvlnené more trávy
a všetky mestá elektrické
sedia v nej ako pestré pávy

a kto je pyšný v hrdej svojej samote
nech vyjde medzi zástupy
a trmu-vrmu ulíc
aby raz pochopil spoločenstvo živých
spojenú zlatú reťaz ľudí ktorí veria
v trvanie toho pelechu čo hreje
a nazýva sa ľudské spoločenstvo

POSOLSTVO

Aj keď ma nebude, jar pozobúdza zem,
červených makov plno bude v poli.
Iba ja nebudem.

Po tisícročiach práve ako dnes
jar bude zlátiť ústa mladých žien.
Budú sa čítať noviny a básnici,
pod oknom dievčat hrávať bude lýra
a o polnoci ohlásia sa slávici.
Iba ja nebudem.
Iba ja nebudem.

Pohybujú sa rúčky na hodinkách.
Život je krátky.
Ale kým tu sme na slnečnom svete,
dni sú jak sviatky
a bohatstvom je všetko, aj ten žiaľ,
aj úsmev, tajne zakrývaný vejárom,
aj slza matky.
A hodno žiť a Boha chváliť hlasite:
žiješ, aby si miloval.

Aj keď ja nebudem, vždy budú ruže v kvete,
oblaky v blankyte.
Vždy bude tvrdá skutočnosť
menej než sladký sen.
Lenže i potom nech len žiari láska,
mladíci budúcnosti.
Aj keď ja nebudem,
aj keď vy nebudete.

STRED

Dosť bolo sĺz a nikdy nie je dosť.
Sme z prekliatej a nemohúcej rasy.
Jedine Boh nás prijal na milosť
a urobil z nás vyznavačov krásy.

Aj čo je slabé, aj čo bolelo,
aj každodenný návrat navštívení,
tie riedke vlasy sviate na čelo
a ticho ťažké ako v súdnej sieni,

všetko je v nás. A rastie ako smäd
úst, zastavených celkom pri pohári,
a stála pliaga starostí a bied,

čo zanecháva vrásky v ľudskej tvári,
v lučisku nášho srdca tvorí stred,
kde trafí, ale ako slnko žiari.

OSTIA

Hlboké more, vlajka na stožiari.
Nemôžu sa vlny svetla striasť.
Tu všetko žiari.

Na obzore sa trasú biele pary.
Tam ďaleko, tam za zeleným kopcom
leží moja vlasť.

S MENOM NA ČREPINE

MÁM BRATOV VŠADE

MÁM BRATOV VŠADE, BRATOV V NADCHÝ-
NANÍ
i omyloch. Niektorých zavraždili.
Kto mi dnes povie: mlč? Môj hlas sa trasie
bolestnou prosbou zakríknutej sily.

Keby som mlčal, nie som hoden duše,
klnú ma slzy, čo sa v hrdle trasú.
A preto spievam. Cez tie slzy spievam
o láske napriek ukrutnému času.

Trúchlim a spievam. Tento svet je môj.
Nesiem v ňom vieru medzi ľudí s čistou
nevinnou dôverou. Nie ako mínu,

lež ako vavrín, ako nový chlieb.
Zaznačia si ma na črepinu,
no nech je z mojej kosti i ten črep.

ELÉGIA

Tyrani so svätožiarou!
Červivé srdcia!
Príkladná shoda za peniaze!

Slováci, národ vystavený skaze,
kedy sa z vašich komínov
vyvalí dym a zakryje, čo hanba nezakrýva?

Ó Pane pastierov a beľučkého stáda,
pozri, pozri,
plánuje sa tu hrdúsenie nemluvniat.
Národ! Národ! Národ!

Meno nám sobrali
a vraj sa hanbiť máme zaň.
Zabíjali, a štóla Slobody
ich rozhrešuje k novým vraždám zvráteným.
S pekelníkmi sa spojili
oproti bezbrannému.
Náš chlieb je kosť a naša nádej poprava.
Kde si, o Pane? Opona sa roztrhla.

Ako nás precúdili,
inštalovali národného kata!
Kyslinou páchnu na Slovensku žaláre.
Už nadletuje oblak nových kobyliek
zohaviť naše cintoríny.

Na palici Boha
útroby našich mŕtvych
a ďalších mŕtvych.
Učíme sa lekciu.

Bojovníci, až vaše kosti spráchnivejú
na hnojisku, kde liečili sa psi,
ožijú slučky mučeníkov
na miriády nečakaných súhvezdí.

Lebo je ešte požiar v útrobách,
nad rukami kata
a na strechách je požiar
a na mozoľoch otroka je požiar,
a nezastane.
Nad toto Amen bezprávia a nad chichot
zo stredu zeme ako gejzír bez tvaru
týči sa plač.

Ž I Ť !

Píšeš mi, priateľ, z Martina,
že smrť je sladšia ako svetlé ráno,
keď odhrnúť máš záclonu a pozerať
na biele ruže pod oknom.

Vtedy vraj chápeš, čo je ťarcha života,
lebo je to len ráno novej úzkosti,
zlé prebudenie po úteche sna.

Nie pocit platí, priateľ. Žiješ zle!
Nesie ťa ako ružu po vode.
Pridúšaš svojho ducha sám. A nevidíš,
čo treba robiť. Hocičo.
Len v naširoko rozvrhnutej práci
zistíš, že celý zemekruh
je v tebe. Že si našiel vlastný stred jak šíp.
Netrp. Buď strojcom svojej zmeny.
Rozdaj sa iným, i keď myslíš: nestačí.
Pre svoje šťastie rob a všetky ruže

pod oknami a pahorkom
budú len sladké tiene zlého sveta,
ak si sa vedel vzoprieť, vytrval
a Boha držal tvrdo ako kryštál.

NA HANBU LUZE

Zo všetkého má dýchať doba.
Ten odfuk doby je dnes vrchol krásy.
Úbohý básnik individuálny,
zanechaj žalmy,
priprav si dlhé nespárené jamby
pre nové panstvo: zlaté deti masy.
Cenia sa iba dityramby.

Tak idú dni a idú divé časy.
Rozpútala sa maškaráda más.
Čo je dnes život? Biely vlas
na vlastných sluchoch, malá čiastka stroja.
Zakazuje sa myslieť, lebo davy
mocnejú a sa boja.
Dnes treba skrývať ja, dnes platí my,
ostatok je vraj reakcia.
Vzdelanec má byť ako stroj,
čo krája trávu v záhrade.
Nedostačí im triedny boj,
chcú trubadúrov kvôli väčšej paráde.

Úbohý básnik, už si na rade:
slúž!
Blíži sa päsť a nový vek ťa stretá,
víta ťa výskot luzy

nad plnou misou.
Tá misa bola, je a bude svätá.
Pochodujúce milióny
sú neomylné, samospasiteľné
až do krvi a do kosti
i v hlúposti i v zúfalstve i v krutosti
i bez srdca i bez Boha.
Nie motýľ je dnes symbol, ale stonoha.

A kto má dušu, nech ju neukáže,
nešťastný zbytok reakcie.
Nik nesmie viac byť osobnosťou,
slúž.
Kto neslúži, je boží, lebo hnije.
Kto slúži, klame.

Na brehu našej civilizácie
v slnečných lúčoch oslepuje mušľa.
Bez preverenia žiari.

Na vetvi spieva vták.
Je šťastný. Kto mu zakáže,
zabráni spievať tak?

A ruža striasa lupene
a bez ohľadu na revolúcie
kvitne a vonia a žije.

Katakombálny Jeremiáš,
tá mušľa
ušla
a ten vták

má park a mrak
a lupene
sa oddávajú vetru
ľahké a nikým nepotupené.
Len človek trpí.

Nastali páni. Niektorí aj čítajú,
lebo sa naučili.
Chcú počuť o tom, že sú milí,
na duši bieli ako hus.
Toto sa volá socializmus
a je to, prosím, plnšia humanita.
Vraj najkrajšia je veľká huba, keď je sýta.
Päsť nahradzuje ohňostroj.
Robotník je vraj ako šrauba, ako veľké kolesá,
továreň čnosti. Dobrý Bože môj,
rastú nám nové oceľové nebesá.
Odhodil mravy človek nový.
Dejiny škrečia ako straky a zvíťazila krutá Sila.
Tisíc raz beda anjelovi,
ktorého láska porodila.

Nie, ľudia, nie!
Prirovnajme sa k ľaliám
a počúvajme vtáčatá.
Zakaždým, keď nám pochová
dialektika Marxova
radostný svet, len pozorujme prírodu:
jej každoročný rast, jej večnú vlasť.

A s vernosťou, čo majú pestré kvety,
nech trvá Jeden. Každý je len jeden
a iba v duši,
čo odpúšťa, čo miluje a pravdu tuší,
tvorí sa pravé bratstvo, sen a krása.

A v tom je spása,
lebo jeden svätý
je viac než masa.

KANAÁN

Keď odmietol náš národ v roku Pána
tridsiatom ôsmom policový pach,
práchnivý erb a čačky dolomána
i krpce, s ktorých striasol starý prach,

mal každý vlastný dom a vlastnú bránu.
Hanebné niečo! škvrna v dejinách!
Na šťastie slávne panstvo z Turkestanu
udrelo pečať na ten mravný krach.

Dnes už je dobre. Zčervenely stráne
a s neba prší maslo. Sláva Táne!
Aj dreva máme veľa (šibenice).

Tak utkvel národ v starom dolománe,
postavili ho bosý na ihlice,
a hovoria mu, že je v Kanaáne.

ŠIBENICE

Kvapkami krvi pofŕkaný ker
praská a stená, kvíliac ponad časmi,
a pod ním stojí Lucifer
s červenou hviezdou medzi vlasmi.
Celá zem srší v požiari,
v rumy sa rúti, v krv sa pení.
Sudcovia v čiernom talári
do prázdna hľadia ako vyjavení.

Nad mrákavy a priepadliská
bolestne ľahko, potichúčky,
jak vietor, ktorý dierkou kľúča píska,
kolembajú sa slučky:
sú ako vence hriešnych dcér,
nebeské oká, oká prázdnej sieti.
Zaštrngal nimi Lucifer
a nebe slučiek infernálne svieti.

"Prázdne je nebo belasé,
zabilo Boha slávne ruské plemä
a preto ani po čase
neobrátia sa vetry tejto zeme.
Do raja vošly národy,
všetko sa jagá v purpurovom kvete.
Vražda je znakom slobody."
To vraví bes. Len ďalej. Počujete?

"Nech žije Stalin. Slávny súd,
čakáme, aby rozhodnutie padlo.
Shromaždili sme veľký ľud
a zvedavci sa hrnú na divadlo.
Nebojíte sa hnevu svätej luzy?
Rozsudok vyniesť! Splňte dielo slávy!
Hlavné, že vy to nie ste na haluzi."
Megafon hučí, vreštia čierne davy.

Nad priepasti a chmáry hája,
nad mraky čierne ako štice
vypínajú sa stĺpy mája,
vysoké štíhle šibenice.
Kat kloní sa a na krv rýchle
rozsýpa sivé popoly
a nad ním hore v zimnom víchre
kolembajú sa mŕtvoly.

Ó šibenice krvavé,
krkavčie domy, tvrdá naša spása.
Nad vami vtáctvo túlavé
vyspevuje a o nič nestará sa.
Ale tí, ktorí vedú boj,
do očú sudcov pohŕdave pľujú.
Krv kysne, páchne ako hnoj,
a stále viacej nám ich popravujú.

Teraz sa všetko rozhodne:
alebo zem sa zrúti hnilá, hluchá,
alebo mestá slobodné
osvetlí, Pane, žiara tvojho Ducha.

Alebo z našich obetí
sa stane hračka diabla víťazného,
alebo Duch tvoj priletí
nad suché vápno hrobu masového.

PLES

Koľko ste nastavali šibeníc!
Koľko ste krvi zanechali v lístí!

Špongia blenu, slz a bič,
žeravá slina nenávisti,
zúfalý výkrik detí za otcom,
zavšivavené koncentráky,
rozkaz, čo dali porotcom,
nad popravište zarazené háky,
strach pred smrťou a bieda, bieda!

Stále viac mŕtvych. Pridaj k čiare čiaru,
palicu vrúbľuj. Iba smrť sa strieda.
Ach, čo je z mojej vlasti dnes?
Len hanba, hanba, že jej nieto páru,
diabolský škaredý ples.

NOČNÁ PIESEŇ

Ideme popod súhvezdia
a svetielkuje čas
Vo vlasoch prsty
hľadím hore do tmy
Zem leží hore hrotmi
Plieskajú clivé klnutia a mráz

a bolí bolí život neživotný
odlomok stonku

Otčina naša! Judášove bozky!

ale nech bolí bolí ešte raz
hviezdami chvie sa ubolený hlas

Evoe socha grécka
stĺp Trajanov a žezlo starých bohov
                    Trčia nám prázdne vrecká
                    a zvoní splav
                    a ruža v srdci vonia
pod oblúkmi a stĺporadím

Stojím a do hviezd hľadím

Len katedrály zvonia

PRACH

Ak složíš hlavu, pani našich tiem,
pod azúrové more skál a bdieš, tu cítiš aj
jak vôňu jabĺk z hlbín dýchať zem?
Nie je to kraj, ten starý krásny kraj,

ktorý máš ako materinské znamenie
v duši, čo staré šťastie hľadá stále?
Až na dno srdca padajú nám kamene.
Keď však ty skrížiš ruky svoje malé,

nerozplýva sa zrazu všetok strach?
a nesplývajú z našich očí mdlých
len slzy nad mŕtvymi?
Ach,
nevidíš zem, kde krídla zabitých
vejú a víria cestou vrelý prach,
ako si ranu držia na prsiach?

KREMĽ

Červené veže Kremľu, vy sa skviete
v hučiacich mrakoch bledej Ázie,
no múry vaše v ťažkom aksaméte
dýchajú ako hnilé ľalie.

Nad vami luna zapadla
v príšernej žltej okrúhlosti
a čierne vaše zrkadlá
odzrkadľujú kosti,
ľudské kosti!

Hovoria vaši: "Poznaj sveta chuť,
rimanský kresťan. Vzdaj sa sveta zlého
a poď si u nás spočinúť
pod zlaté oči Budhu sediaceho.

U nás sa doba pretvára,
širákom zlatým kýve z diaľky žena.
Budha sa o zlo nestará.
Dym z tovární mu sadá na ramená.

U vás vraj v svetle pokladu
Kristova svätá krv sa pení živá
a v chladných nociach západu
sa zlaté slnko Ríma poumýva.

Nešťastníci, veď šelestí
z bolestí vašich iba mŕtva krása.
Dobre je duši, ktorá spí
a o svet nestará sa."

Štrngli si rezko, zapíjali reč.
Leteli ako oblak, ktorý práši.
Na koni sediac odleteli preč.
Usmiali sa im pravoverní naši,

ich tvrdá znalosť bila vo zvonoch,
v ošiali tónov, vo farbistých víroch
a v ozbíjaných prázdnych salónoch
neviditeľne hrala na klavíroch.

Len Ázia, tá najtichšia,
dýchala ešte z veľkých rosných stepí
a na krv Krista Ježiša
dupali kňazi nehodní,
ihneď však skríkli srazení a slepí.

Červené veže Kremľu triasly sa,
horely hory, šíky mrely zimou
a do hôr zvony kráčaly
a vyzváňaly hrôzu nad krajinou.

Otčina, krásna otčina,
bijú sa naše vojská v tvojom prachu
a darmo krídla rozpína
nad tebou božstvo vraždiaceho strachu.

Bite vy, zvony, bite vášnive,
nech v žalároch sa nová sila budí,
nech vedie srdcia ohnivé:
je svetlé ráno pokrstených ľudí.

Hlásajte nový živý vek,
kde pukne obruč, ktorá páli, sviera,
a miesto sĺz a polyniek
hovorí viera, naša živá viera!

JUDÁŠ

(Danse macabre pri pekelnej bráne)

Po bruchu lezúc ctnostne ako na púť,
z ohanbia hrobu v plnej paráde
vyskočí strmo, štverá sa jak labuť
a napúchnutý, čierny v rozklade

pätami šuští; potom mäso hnilé
sám odtŕha si z tela; skoro kostra,
Ale len čujte, čujte! Rozpustile
sa rehotá a gamba jeho ostrá

píska. A mäso padá . .. Jeho zlatá
čeľusť sa celkom odhrnutá skveje:
loreta lúčov, Paladion blata!
On vyskakuje vysoko a smeje

sa hrozne, veď je živý! Živá mŕtvola,
zve ťa!
Roztrhlo sa mu brucho; ajhľa, plápolá
a šťastný ako dieťa

pichá si prsty do pečienky. Nervy
a črevá sa mu blyštia: uzly čnosti.
Hotový anjel! Lezú z neho červy
a vždy, keď tlieska, hrčia jeho kosti;

dno prázdnych očných jám mu jedom blýska,
ale to sa len smeje kostra biela!
Vytŕha kríže cintora a výska, výska
v svadobnej kráse páchnuceho tela.

PÓLY

Za každú dušu v žalári,
za každú ranu
skrvavie ruža v pohári,
žalujúc Kristu Pánu,

a nieto nádoby,
v ktorej by ruža neočervenela
bolesťou ťažkej žaloby;
a je už plná izba celá

pochmúrnej hudby, ktorá znie a mrie,
a predsa sa tu klenie
pritlačovaná pod ostrie

len ako para, ako dym,
čistota lásky, požehnaný rým,
kresťanské naše odpustenie.

KALVÁRIA: NOČNÝ SYMBOL

Bolesť je sila, lebo človek ctí
a miluje až do ostatku
zdroj svojich útrap: bolestivú matku,
čo zrodila ho k bolesti.

Na hviezdy hľadí, kto už onemel.
Trúchliaca tvár sa chúli v orgováne.
No spev je večný.

Mľkvy Skladateľ
prstami behá po organe
a tónom je vždy srdce, ktoré bolí
a hľadá.

Ale celú skladbu vníma
len Hráč, čo vyšiel z našej ľudskej školy.

Vŕšky sú všetky pod snehom. Je zima.
Ale On hrá a na klávesy bije.
Na kolenách má lebky z Kalvárie.

OBEŤ

Zakikiríkal kohút. Už ho vedú.
Kyvadlo skáče bez srdca a bije.
Kamenná chodba zvoní bez milosti
podkovičkami polície.

Neovenčili oltár rozmarínom
a nehrá organ, keď si ornát dáva.
Odchádza v šere s bratom kapucínom
a cez obloky mesto požehnáva.

Keď zaklopali na žalárne dvere,
že sa až triaslo štvoro nahých stien,
privítal kata ako svojho brata.
Čisto sa ozval jeho Pochválen.
Pochválen Pán, kde život sotrváva,
za krv a slzy, za muky a blen.
Pochválen Pán, kde otvára sa náva.
Kňaz delegátov smrti požehnáva.

Načisto nás chceš ubiť, silný Bože?
Opustil si nás? Sme už celkom sami?
Zem naša rodí iba ostré nože?
Neotriasa náš výkrik nebesami?
Sme odsúdení k prehlťaniu slín?
Jesť máme popol? Naša noc je tmavá.
Boh mučeníkov, pozri: noc a muky!
Ale on kráča, muky požehnáva.

Oslobodili, vykúpili nás.
Akí sme šťastní! Zhyzdili náš fábor.
Šibenicami vernosti nás učia.
Smeje sa, skáče, hoduje ich tábor.
Zradca sa usmial. Milujte ho verne,
chce novú krv a v tom je jeho sláva.
Ježišu Kriste, zahrdúsia kňaza,
ktorý ich v mene božom požehnáva!

Vraj hanba, hanba ruži, ktorej semä
vyženie puky pred príchodom jari.
Nedovoľuje spravodlivosť zeme
otvoriť kvetný kalich v januári.
Načo sme boli? Načo naša láska?
Načo tie naše nádeje a vence?
Smrť za ne klíči. To je jeho pláca,
veď dnes je hriechom všetko najsvätejšie.

Omšou sa začalo a omšou pokračuje,
no niet tu vernej stráže ani sviec.
Složil svoj kolár. Objal brata mnícha.
Blahoslavený taký zločinec!
A teraz sa na komisárov díva,
zastupujúcich moc a olovo.
Díva sa na ich dlho. Ruku dvíha,
rozhrešuje a žehná nanovo.

Čierne sú tváre zakúpených sudcov,
černejšie ako chlieb, keď vysýcha.
Ich svedomie je ako čierny potok,
odplývajúci do ticha.
Čierny bol deň, keď podpísali ortieľ
a priložili čiernu pečať práva.
Nebojíte sa Boha, súdni kati?
A Boh je živý. Boh vás očakáva.

Kým nezlomí sa sila týchto pliec
a celé hrdlo neobojme rana,
kým nepadne z rúk ruženec,
rozpomeňte sa na kríž Krista Pána!

Potlačte v hrdle zimnicu a rozkoš,
počujte, čo vám tajne v duši planie,
odhoďte mastný talár, kalich vína,
veľrada komisárov, na pokánie!

Ale radšej prečítajte list,
list bezcitného miestodržiteľa,
list, ktorý korunuje nenávisť,
vysvetľovanie hovoriace veľa.
Zomrieme všetci. Vy ste odsúdili
a zomriete. Nech žije láska žhavá!
Fanfáry listu! Krákot zatratenia!
Kňaz stojí, odpúšťa a požehnáva.

Chytro, kat, chytro, lebo slabé srdce
nám pukne v prsiach. Mali sme ho radi.
Stalo sa. Visí. Teraz ticho, ticho.
Kat počíta a na hodinky hľadí.
Krútia sa rúčky. Pavúči krok času
plynie, no nie dosť chytro, nie dosť smelo.
Dosť. Ite missa est. Už padol kríž
na vlhkú zem. Už vystrelo sa telo.

Nenariekajte, nehľadajte plachát,
nebude nadosť bielych pre neho.
Stavajte kríže. U nás už len kríže
zostanú znakom srdca verného.
Neoprašujte flóry. Saďte kríže
a utierajte slzy do rukáva.
Na vytýčenej šibenici kríža
víťazí bolesť, ktorá požehnáva.

O temná slučka, vavrín nášho kňaza,
stiahni nás všetkých pokorených spolu,
aby sme boli bratmi do večnosti
a mali tisíc sŕdc, lež jednu vôľu,
aby sme boli pevní ako ticho,
v ktorého jase druhá naša hlava
složila vázu s mučeníckou krvou
pred nohy Boha, ktorý požehnáva.

SLZY

Miluješ ešte, Bože, kút,
ten zaprášený rodný kút,
kde by som nedbal spočinúť?

Keby ho natrvalo
aspoň to horstvo zasypalo,
to vlnobitie zalievalo,
aby v ňom všetko zakapalo,
a keby v dennom prenasledovaní
nebol jak krv, čo vykašle sa v bani,
márnica pádu,
komora tmy a hladu.

Ak nemieniš sa oprieť v celej sile
i na tie kríže hnilé,
zostaň tu pri nás na dne sveta ukrytý,
kde nieto lživých svedkov.
Povedz nám rovno do očú: ste hriešnici,
no neotriasaj so sandálov svojich
prach našich potomkov a predkov.
Takí sme chudobní!
Takí sme biedni!

SVIATOK

A budeš snívať, budeš úfať bez šiatra,
bez chleba, bez ovsa, bez nocí úfať a triasť sa
nádejou chudobnou, čo vonia ako rasca
a horký muškát vo vrecku. Pár nových vrecák po-
zajtrá
a ešte neskôr: vrecká snov a vôní.

Vstal si a plakal, košeľu vypral
z teplého potu. Tam visia na jabloni,
čo opustená postála
na sivom slepačom dvore,
košele všetkých nás, kravaty naše—prsty anjelov.

Cudzo tu vonia po rodnej rebarbore.
Nám tieto mestá nepatria. Chodíme po nich,
každý zvlášť,
s vreckovkou plnou krve a so skladacou posteľou.

A klopať, klopať, kým neotvoria bránu.
Si pancier.
Si srdce.
Si ruka.
Si štít.
Si rúno.
Si luk.
A máš len dvojo rúk.
Podvihol si ich k Bohu, svojmu Pánu.
A budeš úfať, budeš snívať ako vták,
čo pije z cudzej koľaje.

REKVIEM ZA PETRA JURČÁKA

I.

Tu je tvoj mŕtvy. Už ani nepamätá.
Odišiel si až na kraj sveta,
aby si poznal samotu
odlúčenosti, a tak sa priznal k životu.
Poslednú ružu, Karol, poslednú.
Len stoj a hovor so sebou a chyť
to čelo. Už je studené.
A treba žiť,
treba žiť ďalej, hľadať skrýš
pred svojím bôľom.
Treba žiť,
čopriam si to i neuvedomíš.

Ale tu, kde je iba on a kríž,
povedz, či vlastne okolo
úzkosti tvojej nebolo
aj chvenie lásky iného a čistý dar,
odmena gratis?
Treba skloniť tvár
a ešte níž
a ešte viacej nad ovocie már.
Keď taká bola obeť človeka
a toto skytal dočasný náš byt,

priznaj, že Boh
je viac než v dvoch
dušiach to teplé labutie
mávanie krídel, zahlušené stretnutie.

Tu je tvoj mŕtvy. Málo pochopíš,
priostro trafilo.
Nezúfaj. Miluj a tráp sa.
Tráp sa a s čistým vytržením chlapca
miluj a píš.

II.

Boli sme bratmi. On bol starší brat.
Žili sme ako jahňatá.
Vedeli sme sa prijímať a smiať
ako dve nové ozveny.
Žili sme v kvetoch ako jabloň košatá,
jak svetlička, čo zabudli ju v kadi.

A možno preto mali sme sa radi
hneď, ako sme sa stretli prvý raz
a potom neskôr pri jazere Dvojčatá.

Pochodeň, Pane, hodil si nám pod nohy
a horí teraz v zadymenej sieni.
Chráň si ho ako očko na prsteni
čo i len pre nás, pretože sme úbohí.
Všetko sa nám to javí ako klam.
Vidíme jasne: poklonil sa nám,
klobúk si stiahol do čela,
cez plecia hodil široký plášť čierny
a vyšiel dvermi
do tmy. A tá sa zavrela.

Načo by mu bol teraz krajec chvály?
Predtým sme mu ho nepodali.
Len Ty ho, Pane, volaj ticho po mene
a sprevádzaj ho všade ako vietor,
čo nesie biele lupene.
Vychladlo jeho miesto v kreslách haly.
Ty sprevádzaj ho všade ako vietor.
To preto, Pane, že si nám ho požičal
a sobral, chytro pod zem smietol,
že sme sa ani nenazdali.

III.

Ide sa anjel odobrať,
        ide sa Lazár odobrať,
                ide sa národ odobrať.
Pohyby našich rúk a prehľtané slová
sú zbytočné jak skriňa jeho šiat.

A teraz ide Laska Jurčáková.
Úbohá žena.   Neverí a znova
                                    hľadí a hľadí.
                                    Potom trojo synov
                                        a to je všetko.
                                     Rady priateľov
sa shromažďujú v kruhu nad hlbinou,
nad odostlanou posteľou.

Poďte už mŕtvi. Ovoňajte krv,
zaplňte zem.
Dajme im pokoj. Dona eis requiem.

Odnáša vietor prach a silu tela:
toto je siatba pre Vykupiteľa.
Vieš, Peter, čo som veľmi
chcel, keď si ležal v špitáli?
Keby ťa boli vyňali
z náručia hrobu, z cely smrti,
bol by som prišiel s naším malým synom,
aby ti podal vzrušený a bledý
červenú ružu s rozmarínom.
Bol by sa usmial, bol by ti aj padol
okolo hrdla ako voľakedy.

No si už mŕtvy. Podáva sa kar
a tráva rastie, ozelenie svah.
Kňaz vystupuje pred oltár
a všetky zvony, potopené v moriach,
bijú, priam pri nás rachotia.
Hrozivo zvonia na poplach.

A videli sme prázdny dom
vo vetre bila jeho brána
A videli sme prázdny dom
blúdil v ňom pes a hľadal pána
A videli sme prázdny dom
dve cigarety v srdci mušle
A videli sme prázdny dom
záložku v knihe hluché husle

Tak je tu prázdno
už ťa niet!
Ach, drahý Peter, už ťa niet!

MEMENTO O PROMÉTEOVI

Predkovia naši
jak hladní vlci, hnaní
po zemi vlastnej
a v hájoch vlastných,
prečo ste štítom nezakryli seba,
prečo ste zbraňou
neubránili seba? Cudzí hnili v našej zemi,
a o nás nieto stopy po análoch?
My vás sme zdedili
a vo víchrici nesieme,
vás prijímame, lebo treba výčitiek
a uznávame zákon Prométea
a ideme
a ideme
so škrípajúcou dušou.
Mesiáš nebol hosťom našich domov,
pretože muky nedobrovoľné
sme prijímali ako dobrovoľné.
Žili ste, plodiac deti,
stavajúc paláce,
v zime ste piekli zemiaky
a v lete žali raž a žali biedu,
jednako nik sa neopýtal:
A prečo život?
Načo sú chvíle,
keď treba zakročiť

a vyriešiť ich pre svoj život,
pre plnšie sýpky? Iba deti plakaly.

Kam, národ, kam?
Kam, Prométeus? Kde je tvoja pečienka?
Scvrká sa srdce na špongiu?

Lietaly orly, naši nie a každý kradol.
My sme im svetlo nezažali.
Nevládla iba tma a horký pocit,
že bohmi dané zákony
nik-dy nie sú naše?
Vždy tragédia bytia.

Dnes žiť
je neprijímať
a zo záporu stavať nový klad.
Žiť je mať oči, srdce, chváliť, neustať,
byť Anteom a držať sa
aj mračien, ktoré letia.
Náš emigrantský Prométeus
vie jedno; že sa nespáva
v brlohu minulosti,
že nedostačí láska k svojmu národu,
keď volá bratstvo ľudstva, ako keď
sa chystá v jeseni
spoločný odlet vtákov
a z jari návrat spoločný.
Nie, slabosť dňa! Si cibuľa, čo hnije.
Si Prométeus Hviezdoslavov.
Sibyly dohovorily.
Nepýtame sa, aká smrť

a nepýtame, prečo taká.
Nechceme zomrieť ani vo vôni
ruží a vôd a kryštalov.
To životné,
čo sa v nás bálo o reč, o krby a škváre,
neskrýva sa viac pod zásteru smrti,
pretože život žije v nás
a je dnes silou,
ktorá je mocná a tvrdá a mladá.
A tak má žiť i v nás
i v našich potomkoch
znásobovanie zajtrajška.

Len sotrvať, len vytrvať, len vydržať
od spevu kohútov
až do večernej polnice.
Žiť, aby si bol na osoh,
i keď si ustatý
a hrôzou sputnaný.
Volať i z pivnice.

A keď ti povedia,
že je to borba
s neviditeľnou nesmrteľnou strašnou
záhadou Osudu; keď povedia,
že tvoja bezmocnosť je introitom smrti,
dotkni sa vavrínu,
na jeho tvrdom okraji
si radšej porež prsty,
než by si prestal.
Cieľ je len jeden: žiť!
Záhrada každá

je krajšia
po práci záhradníka,
po rýle a pote.

Pokloň sa mŕtvym.
No tradícia zabíja.
A preto buduj!
To si ty
i v sebe si to ty,
na teba hľadia slabší s nádejou
a od teba chcú život tvoje deti.

Pi, Prométeus, vlastnú krv
po každej rane,
a tak sa vráti do srdca
na prameň večnej lásky.
Nehľadaj vulkán.
Chladný je Osud.
Keď sa ťa spýtajú,
ako sa žiť dá,
povedz, že žiješ a že nie si len
ovocím v sade spoločnosti. Že si strom!
Máš jedinečnosť nezahubiteľnú.
Nič nie je zbytočné,
ak nechceš zomierať a trpieť
bez činu, psovsky ľahostajný k sebe.

Vystri sa, krvavý
a zapotený Prométeus.
Stávaš sa pohybom
vo všeobecnom pláne stvorenia,
ak svoje slzy, mučenie a pohanu
nepožehnáš, ak vystrieš svoje kosti,
kým je v nich ešte špik!

SPEV PRI DUNAJI

Čo z tejto starej Europy,
ak každý národ zas (a zas a potom zas)
vie iba svoju pieseň? Ak sa zatvorí
jak slimák? Ak je každý národ len
pre seba? Ak sme spolu,
a predsa spolu nie?

Kto sa to ženie poza humná
so zapáleným vechťom, volajúc,
že treba nenávidieť susedov?
Podpaľač, potkni sa o kapustu a lež tam
a mlč. Tvoj hlas je chripením.

Veď čo by bolo z bolestí,
čo zo sklamaní
a obvyklého pelynku,
ak sa zas zažať má
smolničný bengál nenávisti?
Ak brata nenájdeš?
Prečo to všetko opakovať, prečo stavať
zas od základu stavbu práchnivú, len chliev
rozmrhaného ducha?
S poukazom na históriu? V čom?
Na stále vlny krívd a krvi, citrón
ponižovania, noc a sady červivé?
Kto uverí, že to je jedno jediné,
čo šumí Dunaj, postrihaný hranicami,
ktorým sa smejú vtáky?

Zahaste bengály. A mlčme chvíľu v tme.
A počúvajme, ako bijú srdcia,
no nielen nám,
tým druhým tiež,
tým druhým s pečaťou našej kliatby. Stoj,
telo máš tvŕdzou vyžmýkané,
a oni tiež. A nepodať si pravice
k novému spoločenstvu? Nezradiť,
čo kvitne v tvojom srdci právom bytia,
to nie je nenávidieť. Spoločnosť
ľudí, to nie sú ovenčené medzníky.
Vence vi kráse a stavbe a láske a všetkým.
Dosť bolo múľa
a starých dejín. Ešte raz ten múľ?

Nie.
Úľ.
Zo starých Karpát.
Decimovaných národov.
Pre nové bratstvo — úľ.

Neverím, že by sa raz
národy nepresýtily
dýk, jediného jedla: dýk.
Neverím, že sme pri Dunaji len
akoby továreň
na nekonečné vyrábanie Kainov.

Predtým sa volalo: Som Maďar, dosť,
hanba, smrť ostatným. Ty, škola, vraždi.
Som Rumun, púpä kmeňa dáckeho,
rimanstvo moje cisárske

prevýši hordy z pusty. Sláva mi.
Som Čech, štít západu, chcem viesť, čo zaostalo,
som pánom vetvi pesničkovej. Chváľte ma.
Ja som ten najkrajší.
Som Rakušiak, náš orol vytrvá. Sem, verní
poddaní Habsburgov, na smelú hruď!
Alebo: Slovák som, syn Slávy, vstaňte,
nič nemám, bili ma,
a či ja nesmiem žiť? Ja nemám právo
na pýchu, podobnú vašej?

Nevedeli sme žiť a nevedeli sme
o sebe. Naša rozbitosť nás rozbila
a zničila. Nie, nehľadajte vinníkov,
neoprašujte staré zbrane,
nájdime seba navzájom.
Treba nám kvas a nový chlieb
lepšieho spoločenstva. Kto dnes ešte ide
v čelusti s dýkou,
nech zabije ho šíp! Kto ešte dnes
chce zlomiť druhého a seba dvíhať,
klame sa; ľutujme ho spoločne,
že žije ako ošípaná. Kto by sa
protivil láske, nech ju darmo hľadá,
keď ho raz bieda priprie.

Zaplavuje sa svetlom obzor
nájdenej súdržnosti.
Mnoho je tých, čo spievajú
o tomto ráne ako ja, syn najmenšieho
národa, ktorý chce žiť! V tom množstve
nech je však každý tým, čo je,
bez falše másk, bez pozlátky a hrkáliek.

Toto je viacej ako prameň slobody,
toto sú fontány
pre lepší svet, kde sloboda
neznačí právo jedného, lež mnohých,
ktorí sa znovu našli.
V srdci nám tryská pestrosť lúky
s potopou farieb. V duši nám
znie zlatý úľ. A v čase
plní sa postupne
radostný zákon lásky na zmetenie
imaginárnych hraníc. Pre každého,
aby sme boli bratmi.
Raz, Bože, už i bratmi.

BÁSNIKOVI, KTORÝ ZRADIL

Žalosťou zeme zachvieva sa trsť a byľ.

Pod korúhvou a pod lunou
odišiel si nám, ohmatávač rán,
ozdobiť biele vlasy Satanove
krvácajúcou korunou.
Sklonil si sa a pokoril,
úbohý Kostra Ján!

Pod plášťom božím uškľabil sa čas.
Dosť je dnes kvetov, ktoré krv nadája.
I vietor má dnes z diaľky iný hlas.
Ohava mesta s tribúnami nachu.
V bolesti stúpa nočný tymián,
a ty tu v prachu,
úbohý Kostra Ján!

Človek len jednu dušu má a stratí ju,
keď podrobí sa vyzývaniu trestov
a zlomí ľaliu
pod svojou bledou darovanou vestou.
Zachráň si dušu v tele skúšanom,
úbohý Kostra Ján!

Nie, nezabúdaj, Pane, na sluhov,
keď príde siatba, máj a svätý plač
a láska nová, starodávna,
a na tie choré ústa svojho clowna
opľuté svoje prsty složiť ráč.
Zakryl si oči velebiteľ tyranov,
úbohý Kostra Ján!

Po novom kole staré kolo chodí
a odchádza, čo bolo.
Hrdza sa chytí vladárov a sôch.

Lebo je Boh.

Živý Boh Abrahámov.

Kde si to, priateľ prsteňov a viníc?
Ach, na bláznivom kolotoči.
A pozeráme s láskou boľavou
do tvojich strašne pokorených očí,
úbohý Kostra Ján!

KAMENE

Ej, metali ste kamene
nad modrou vodou delfínov a pary,
aby som trpel. Vrhali ste plamene
a žlč a slina boly moje dary.

Chceli ste slzy. Čo vy o nich viete?
O mojich slzách. Do prázdnoty tenú.
A nosili ste moje srdce — v päte, —
aby som poznal chuť a vôňu blenu.

Odsúdili ste. Boh je so mnou v cele.
Ste bez viny, a ja som nezareptal.
Ste svätí, preto nech len v mojom tele
prekvitá bolesť, nech ma cudnosť fliaska,
aby som ani nezašepkal:
Čo spravila vám, bratia moji, láska?

SVETLO

Na nádražiach som spával v svätom období
hladomoru a ovseného chleba.
Obliekal som sa do žihľavy chudoby,
naučil som sa neceniť sám seba.

Oddával som sa za obeť vždy bez gesta,
pri ktorom mnohý narieka a prosí.
Trpezlive som chodil z mesta do mesta
a v daždi kašľal otrhaný, bosý.

Som synom tesára. Nech nevravia
mi o chudobe shromaždenia mešťanov
s klinčekom, s triaškou zúfalstva a pohlavia
a s malou dušou nevypišťanou.

Slobodu velebím. Kto v zbabelosti pozerá,
bľabotá zradu kostola a kráľa.
A ja sa smejem. Chválim voľnosť pastiera
a z mojich prstov elektrina sála.

V širokom svete, na seba viac nemysliac,
velebím Ježiša a všade staviam chrám.
Mne, potomkovi tesára, je viac
to sladké nič, čo za odmenu mám,

než všetka sláva, ktorá ďalšiu hľadá.
Nechcem byť nikdy pritlačený medzi stá
chudákov, ktorých dusí hriešna vláda,
a želiezka si vezmem iba pre Krista.

Tak budem žiť a s Bohom spievať sám
pod cyprusom, čo obchádzajú davy,
o dobrom srdci človeka, čo tašlo nám,
ako keď prudko fúkneš do púpavy.

KRV

Komisár vyšiel na pódium, do pŕs sa udrel, zdvihol
päsť:
"Tu stojí chrám, tá mŕtva krychľa skál.
Tu, súdruhovia, vlní sa život a rastie ako nekonečná
ratolesť
z úderníkov a taktiky, ktorú nám Lenin zanechal.

V továrňach nadplán víťazí, z čísel sa rodí nový svet.
Kladivá bijú pre Soviety!"
(Ďalšie už vieme nazpamäť.)

"Štát proletárov rozhrieva hviezdu. Všetko je štát.
Sprievody naše dunia ako majestát
od srdca Moskvy každým smerom, po všetkých
štyroch končinách.
No, súdruhovia, ešte žije strach.
Ešte je živá reakcia, a preto krv! Krv treba prelievať.
Potom už šťastní budete . . ."

Komisár, videl si už kány
pri opustenom plote?
Bez čísel, bez strojov, bez hurhaja
držia sa pri živote
pre ľudí, ktorí veria všetkým ľuďom
a protivia sa tvojím frázam, prázdnym súdom
a netajenej falši.

Sú krásne, lebo nevelebia hriech.
A tak i červeň krvi Kristovej,
ktorá sa s krvou človečenstva spája,
nekričí "štát," lež "bližný"
najhlbšej našej žízni.

KRÉDO

A čo ty, duša súkromná, čo ty si počneš tuná?
Na čo sa scvrkla tvoja dlhá škála?
Štát, nový boh, je blesk. Hrá iba jedna struna.
Buď sbohom, pestrá kytica tichého liberála.

Socializmus, Lenin, Marx, jediné hala-bala.
A sloboda vraj sabotáž a dýka pre fašúna.
Buď sláva cirkvi hocakej, ak sa nám slúžkou stala.
Ulica razí ulicou a po trónoch sa váľa.

Ešte noc, ešte deň a ešte mesiac, ešte rok.
Nádej má krídla malé ako sliepka.
Ešte znášaj, ešte ži a ešte sťahuj opasok.
Dnes sa už nepíše, dnes sa už nekáže, len šepká.
Ešte žiť, duša súkromná, a čakať, čakať ďalej.
A potom krok
a zmena
a povesť chrabrých vrytá do kameňa.

Pretože človek nie je stroj.
Pretože nie sme dav, nie ulica, lež rodina.
Pretože nie je triedny boj,
iba lup zbojníka, čo vládou opitý je,
a prirodzený zákon platí
i napriek všetkým maršparádam milície.

VO VŠETKÝCH SRDCIACH

Náš poštár s modrou čiapkou
mi včera doniesol
list.
Je vraj v ňom trochu zeme zo Slovenska.

Nevie, že málo mi dal.
Čo je zem, ktorú v prstoch trúsiš,
keď ako holub poštový
nebývaš nikde, iba v jasnom vzduchu,

a keď je tvoje srdce
vačkovými hodinkami,
čo idú krokom holuba
vo všetkých srdciach.
Tajne jak vietor jari striebornej
po lístku trávy.
Vo všetkých srdciach slovenského Ábela.

ADVENT

Hej, totú, totú pieseň ponad máry,
pri ktorej poznáš veľkú svoju lásku
po nových slzách na trpiacej tvári.

Svietily vŕšky, cesty do Damasku.
Horely naše ústa ako lupne
a život chvel sa na tenučkom vlásku.

Otvárala sa biela ruža sľubne,
no Pán ju zavrel prostred januára,
keď vymŕzaly svedomia a studne.

Jej kvet je žltý lístok z kalendára,
lež v nesmrteľnom mlčaní sa hlási
na ľahkých prstoch Pána, ktorý kára.

Je hriechom, že sme vyznavačmi krásy?
Je zločin hľadať čistý koreň práva?
Počuješ, Večný, naše smutné hlasy?

Pri našich nohách nočný vietor spáva,
sme zahodené zamazané črepy,
vysýcha naše srdce ako tráva.

Strach skľučuje a bije ako cepy.
Čo bude z nás? Čo bude z našich detí?
Len kvôli pravde zostali sme slepí,

len kvôli právu v hrdej nepamäti.
Tak je i správne. Pozri, Dobrý pastier,
to naziabnuté stádo verné je ti.

Čas vyvial všetko zrno z našich záster,
niet na čo vložiť nádej ako sponku,
škľabí sa diabol menom Zoroaster.

A čo my vonku, čo my tuná vonku!
Ale tí v nútri zahrnutých hrobov,
pochovávaní bez kríža a zvonku!

Kto si bol kedy milovaný dobou,
spomeň na horké muky Spasiteľa,
keď pri posteli kľakáš so žalobou.

Hľadal si smrť, a ona iných chcela,
chcel si dať vďačne rozvitok svoj mladý,
keď vztýčily sa Krv a Zlaté teľa

v dojemnom svázku vražedelnej zrady.
Načo to bolo? načo obeť tvoja?
Zbytočná jamka na prostriedku brady.

A išiel Pán a trhal svoje chvoja,
pre seba trhal kytku z našich pádov.
Tak jedni klesli, druhí ešte stoja.

Hrdinstvo žije. Diabol neuhádol.
Hrdinstvo spieva. Piesne o ňom píšu,
a vražda upie umývaná zradou.

A vy ste čistí? Svätí rozbití sú?
Ste veriaci? Tak poďme na pokánie!
Ste dedičmi? Hej, dediči sa hryzú,

a dedičstvo ich iným bude dané.
Nedaj mi, Pane, život ani chvíľu,
ak v mene lásky láska nenastane.

Nedaj mi spievať, odober mi silu.
Sprav zo Slovenska chliev a ražeň vrelý,
ak každý povie, že je bez omylu.

Pozrime, bratia, všetci do tej cely,
kde modlili sa naši pred popravou
a s čelom o múr podopretí bdeli.

Počujme vreskot rozbesnených davov,
sinavý blesk a rýchly pohyb kata
a čierne muchy nad červenou šťavou.

Brat, tu je noc, keď objať treba brata.
Všetci sme strapcom na viniči božom,
všetci sme plodom pozemského blata,

všetci sme stále ako pod palošom.
Velebme hymnou tých, čo odpustili
a pod strechu sa nepriblížia s nožom.

Otčina moja, príbytok môj milý,
pre nás len tvoja podoba je spásou.
Z pŕs tvojich mlieko žeravé sme pili,

a ty si ohňom, dobrou matkou našou,
aj keď tu všetci v mŕtvom svete mrieme
a sýtime sa kyslou cudzou ražou.

Postojme ako osvetlené temä,
na ktorom somár žiaru neudupe.
Otčina naša! najsladšia hrsť zeme!

Len odním od nás, Pane, čo je hlúpe,
pozbav nás pýchy, kŕdľa spasiteľov
a nenávisti, čo je na vzostupe.

Nezbav však našu bolesť čistých cieľov
a nepáľ našu úzkosť prázdnotami.
Trpíme, — nedaj trpieť bez anjelov.

Neurob z nás len žmotok starej slamy,
hnijúci dažďom, snôšku márnych chrastí,
keď si nás vybral z infernálnej tlamy.

"Sladké je zomrieť za slobodu vlasti,"
nás za ňu denne tupý život bolí,
a rovnako sú strašné obe časti.

Neprotiviac sa Tvojej svätej vôli,
dvíhame kalich. Ticho sveta zíva,
aby sme tým viac pokorení boli.

Zuby nám stŕply. Prežrie sa však skyva
a kyslý peceň bolesti sa doje.
Takí sme biedni. Ale Boh sa díva.

I zahanbené, teš sa, srdce moje.
Veriaci, pejte, modlite sa v chajde
a zabúdajte hlad a nepokoje.

Po údoliach nás božie oko nájde,
keď sa raz ozvú strašné božie pery.
Kytice strojte, na organe hrajte,

nie z beznádeje, ale z čistej viery
v belostnom rúchu vyčkávajme rána,
ako by Boh už tĺkol po pancieri

a vrchy išly sláviť svojho Pána.

SÚMRAK

Zastrelili ťa, vápnom zaliali
a zahrabali za mesto,
za granátové jablká a štekot psov.
Týmto sa končí jedna história.
Pre politickú myseľ je to jasné,
že sa to ani nezaregistruje,
ani len vysvetlenia netreba.

A pre mňa je to nepochopiteľné.
Môj súcit rastie s kruhmi môjho života,
je rosou z každej lúky, úzkosťou
zelených jasov v očiach.
Inak už nebude.
No kvôli tebe by sa človek naučil
rozsýpať slová ako nočné plamene.

Každý z nás trpí rovnako,
v ničom sa ľudská bolesť nelíši.
Len Španiel, keď zomiera,
má ranu nad srdcom
čiernu jak koža granadského býka,
ručiacu po nebe a šľahajúcu krvou,
a Slovák žije chvením stebla pri zemi,
melie sa z jeho zrna
vždy a vždy pre iných, vždy krádežou.

Život a pieseň malých národov:
spev lúčnych koníkov
za krvavého súmraku.

Krv naša nie je španielska krv.
Sipia v nej zimné snežienky
a vietor pri komíne
za slnkom ľadovým.
Z hlbokých našich rán
šľahá len mlčanie,
okraje majú zlaté
jak ústa rýb.
Sú nemé.

A čo tu zmení jeden básnik s poľnicou?
O nevinosti, o chlebe a pote
a vytrženiach slnečných
spieval by som i ja, môj mŕtvy priateľ,
keby som nežil v tomto krutom čase.
Ale ja hovorím
len s tichou prírodou, s jej hviezdami
a vlnami a vtákmi;
z jej súvisu chcem pochopiť, čo značí
náš život pre Boha: tie rozvrátené nitky
stredovekého koberca.
A tak i svoju bolesť prekonávam,
odmietam ju a skúmam všetko s dôverou.
Mal by som azda spievať krv a pomstu,
osláviť čepeľ noža, pomazať
ho na to, čo sa volá odplata.

A ja to nespravím.
Kým budú stavať mladíkov
so zarastenou hruďou
a elektrickým pohľadom
k šedému múru,
neurobím to. Iba umrlčiu
studenú plachtu svojej bledej duše
položím všade ako veniec súcitu
a budem trpieť každou kvapôčkou
slovenskej krvi, tejto krvi otrockej
a šľachetnej
ako u mojich predkov.

Sám v sebe budem trpieť za iných a žehnať
odo mňa lepších, ktorí vrátia sa
na majálesy v bielych šatoch
s harmonikou a úsmevom
a vykúpeným smiechom čistej mladosti.

Tých čakám, lebo to sú moji priatelia.

CHRÁMY

A chrámy stoja. Majú tvrdé hrany.
I naši stoja s kosami a cepmi.
Dva svety stoja proti sebe:
ten prvý Krista chráni,
ten druhý večne bubnuje a stavia k strojom
človeka.

Prvý je od večnosti a hľadí do večnosti.
Druhý má v mysli desaťročné plány,
smrť slobodných a priškrtené davy
na udržanie slávy.

Ide sa ďalej. Zabíjajú kňazov.
Každý z nich bojí sa, každý z nich vraždí.

A chrámy stoja.
Noc mrazí v dlhých údoliach a vietor
zpod šibenice nesie lyko
a chripot mučeníkov.
To nie je miestna vec, nie Levoča, nie Búry a nie
Krupá a nie Strečno.

Tu trpí Cirkev, telo Kristovo.
Tu večno
sa bráni
a myká hrebeňom jak kohút podrezaný.

APOŠTOL

Dnes hovorí k vám biskup Vojtaššák.

Ja, biskup spišský, Ján,
odmietam slúžiť rozvratníkom Cirkvi.
Jej telo chránim svojím vlastným telom
a týmto starým srdcom nezlomeným.
Tu stojím pevne ako koreň
na skale, ktorú nerozrazí blesk.
Tu v Kapituli pri šedivom chráme
vystieram ruky nad Slovensko
a žehnám dušu národa,
schytenú medzi škripce zo železa.

Starý som bol a do cely ma vrhli,
fackami ako britkým vavrínom
ovenčovali moje bledé líca.
Ježiša vo mne ponižovali,
a ja som stál a hľadel do ich očú.

Puškami, ľsťou a obuškami
chcú ma dnes dostať na kolená
a Kajfáš prosí, na Stalina zaklína:
zraď, biskup spišský, zraď!
A ja sa smejem diablovi,

smeje sa nahlas moje staré srdce
a s Krížom dvíham i svoj vlastný kríž.
Pozlacujte si Hradčany
a na červeno natierajte
guľaté veže Kremľu, —
moje zlato je svätožiara mučených
a moja červeň Ježišova krv!

Tu v starodávnej Kapituli
tých vyobcúvam, ktorí s Bohom kupčia,
aby im Boh dal milosť ľutovať
a pred Levočskou Pannou Máriou
vystrieť sa na zem, plakať nad Slovenskom.
A verných žehnám v mene Trojice,
keď vidím toto storočie
rozkvitať v teplej mučeníckej krvi
sťa záhon ruží z vatikánskych záhrad.

Hovorí spišský biskup Ján
a jeho tvrdosť, jeho neoblomnosť
svieti jak ostrie na meči
svätého Pavla.

PIESEŇ O LAMPE

Keď odchádzal som z domu,
od základu sa zachvel strom
a za mestom
v mesačnom svetle štekal pes.

A dnes ten strom
je moje telo, jeho cievy;
ten osvetlený štekot
je plač a bolesť mojej drámy
so srdcom pod nohami.

Odíduc z domu, nesiem domov
sťa lampu plnú oleja,
ktorú si rukou proti vetru
zastieram s úžasom.
Celé to moje vyhostené ja
je obraz môjho domova,
zdvihnutý nad časom
neľútostného olova.

Poznámka

Táto sbierka veršov je spoločným dielom Mikuláša Šprinca a Karola Strmeňa. Skladá sa fakticky z dvoch sbierok, z "Vinohradu" Mikuláša Šprinca a zo "Striebornej legendy" Karola Strmeňa. Bolo šťastnou myšlienkou vydavateľa spojiť tieto dva celky v jeden a predložiť takto čitateľovi v jednom sväzku dielo dvoch básnikov, takých blízkych myšlienkovou náplňou svojich prác. A ďakujeme zas láskavosti talianskeho sochára a maliara Uga Graziottiho, že knihu môžeme spestriť reprodukciou dvoch jeho prác: bustou Mikuláša Šprinca a kresbou Karola Strmeňa, vypracovanou suchou ihlou.

Mikuláš Šprinc, rodák z Krompách, patrí medzi najvynikajúcejších organizátorov slovenského kultúrneho života, ako aj medzi tvorcov, usilujúcich sa o moderný výraz a pravú hĺbku. Jeho prvá sbierka básní "Ozveny v samotách," ktorá vznikla v spišskokapitulskom seminári, je dôkazom toho, ako presvedčivo skúmal vlastné vnútro, prv než položil slovo na papier a dal mu konečnú podobu. Všetky jeho ďalšie verše, uverejňované nepretržite v "Slovenských pohľadoch," "Kultúre," "Eláne" a "Obrode," zvýrazňujú úspešnú cestu k tomu básnickému poznaniu, ktorého intenzita a sviežosť robí ho dnes jedným z najoriginálnejších tvorcov slovenského slova. Za Slovenskej republiky bol riaditeľom Katolíckej akadémie a redaktorom časopisu "Kultúra," ktorý prevzal po Dr. Ladislavovi Hanusovi. Spolupracoval s Jánom Harantom, P. G. Hlbinom a Karolom Strmeňom na antológii modernej svetovej katolíckej poézie, ktorá potom vyšla v Spolku sv. Vojtecha pod názvom "O Tebe spieva zem." Jeho prekladateľská činnosť je rozsiahla. Spomeňme len dva sväzky štúdií a legend, preložených z

taliančiny, z diela Giovanni Papiniho; antológiu z prác nemeckého jezuitu Lipperta, ktorého dielo malo taký hlboký vplyv na utváranie špirituálneho realizmu. Zvlášť treba vyzdvihnúť jeho preklad "Duinských elégií" R. M. Rilkeho, ktoré sú pravdepodobne najťažšou knihou modernej svetovej poézie. Pamiatku svojho predčasne zosnulého priateľa a brilantného básnika Pavla Ušáka-Olivu venoval dielo, kde opísal jeho posledné chvíle a uverejnil rad jeho neznámych básní, ktoré zostaly v rukopise u priateľov. Jeho plodnú činnosť vojnové udalosti zastavily, ale len načas. V Spojených štátoch vydal dielo "K slobodným pobrežiam," ktoré je ako zrkadlo jeho osobného života i tragédie slovenskej zeme. Je redaktorom edície "Slovo." Slovenská obrana uverejňovala na pokračovanie jeho meditatívne "Listy z Coral," venované Karolovi Strmeňovi.

Karol Strmeň je rodák zo Slovenského Medera a je asi prvým básnikom, ktorého dal národu slovenský juh. Ešte za maďarskej okupácie vydal sbierku básní "Výžinok života," ktorá vyšla v Košiciach. Maďarská cenzúra ju poriadne sostrihala a vyškrtala, ale aj v tejto dokaličenej forme upútala na seba pozornosť slovenskej literárnej kritiky. Neskôr žil na Slovensku ako utečenec z obsadeného územia a vydal početné preklady z cudzích rečí. Z rumunskej literatúry preložil básne klasika Mihaila Eminescu, z taliančiny "Nový život" Danteho, z americkej tvorby "Havrana" Edgara A. Poeho, z nemčiny dielo R. M. Rilkeho, ktoré je najobsiahlejším slovenským výberom z básní tohto rakúskeho génia. Prekladal aj poľštiny, chorvátčiny, francúzštiny a španielčiny. S Dr. Ladislavom Hanusom a kritikom Jozefom K. Šmálovom spolupracoval na založení časopisu a nakladateľstva "Obroda" v Ružomberku, kde sa potom stal redaktorom edície "Problémy." Jeho básne, preklady kritiky a štúdie uverejňovaly "Kultúra," "Obroda," "Slovenské pohľady" a "Elán."

V Spojených štátoch prednáša dejiny slovenskej kultúry na Wilkes College vo Wilkes-Barre, Pa. V emigrácii vytvoril rad diel, dosiaľ nepublikovaných, ktoré sú značným prínosom do slovenskej kultúry. Je to v prvom rade preklad Danteho "Inferna" v rýmovaných tercínach, ďalej sedem hier Shakespearových, preklad "Sonetov z portugalčiny" od E. B. Browningovej, preklad "Vraždy v katedrále" od T. S. Eliota a iné. "Strieborná legenda," časť tejto knihy, je vlastne len antologiou jeho emigrantskej pôvodnej poézie.

Ugo Graziotti, ktorého umelecké diela zdobia túto knihu, študoval umenie v Ríme i na Slovensku za štyri roky. Viaceré jeho práce sú v múzeách a obrazárňach Slovenska. Jeho umelecká tvorba z oných čias je úzko spojená so Slovenskom a jeho životom. Po vojne stal sa profesorom na Kráľovskej akadémii výtvarných umení v Ríme. Prítomne pracuje v ústave slovenských benediktínov v Clevelande a je profesorom maliarstva na Institute oé Art. Za pomerne krátky čas získal si úctu a vysoké ocenenie v umeleckých kruhoch Clevelandu. Je pôvodcom busty zakladateľa slovenských benediktínov, Rev. Gregora Vaniščáka. V Ríme modeloval viacerých slovenských politikov a spisovateľov. Hovorí dobre slovensky a roky, ktoré prežil na Slovensku, považuje za najkrajšie roky svojho života.

Názov knihy	Putovné piesne
Autori	Mikuláš Šprinc a Karol Strmeň
Časti knihy	Vinohrad (M. Šprinc) Strieborná legenda (K. Strmeň)
Edícia	Slovo
Redaktor edície	Mikuláš Šprinc
Sväzok edície	Šiesty
Pôvodca busty	Ugo Graziotti
Pôvodca kresby	Ugo Graziotti
Vydavateľ	Obrana Press, Inc.
Tlačiareň	Obrana Press, Inc.
Miesto vydania	Scranton, Pa.
Rok vydania	1950